

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Lamentationes Petri

Esdras

[Zwolle], 1521

Lamentationes Petri cum annotationibus Iohannis Andreæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36791

¶ Ad lectorem.

Obsecro oēm lectorem inoffensum hæc nostra scrutari. Etenim si quicquid immodestius in monachorum instituta narratum est, meruerat adhuc acriora. Si quid in diuum Aquinatem, in sacrum Franciscum scriptum est, animo quod tu sis integro, nihil illi lesi sunt. De his sentit sanctissime eximius iste Esdras, vale, candide omnia lege.

¶ Argumentum sequentis dialogi.

Lamentationes Petri quibus omni lectori id palam enūciatur Lutheriana negocia, dei atque omnium sanctorum esse cōsulta. In quibus quoque id docetur candide ecclesiam hostem accepisse infestissimum, posteaque monachorum instituta mundo nata sunt. Denique quod omnes clari autores interciderint, quod diuina pagina usque nunc cordatum non meruerit lectorem, id totum hæc lamentationes donat monachis. Quod Aristotelici, quod Platonici codices habeant patronos, quod Ciprianus muribus sit exesus, quod Hieronymus adiectus rineis, id totum monachis tribuunt, quod euangelica sinceritas, quod Christiana libertas abiit, id iterum hæc lamentationes dant monachis.

LAMENTATIONES PETRI cum annotationibus Iohannis Andreæ.

Go Esdras olim scriba, modo publicus sanctorum Pronotarius, superne dudum oraculo admonitus, adhibui mihi Saream, Dabriam, Selemiam, Echanum, & Asiel, uiros quinque, deditque deus intellectum uiris istis, & scripserunt quæ dicebantur excessiones nostras quas non sciebat. Scripti sunt autem per dies quadraginta, libri ducenti quatuor. Ego itaque omnes hos meos codices, dum stupidus demirarer totum orbi incognitos, contueor Paulum atque Petrum, contentioso congressos alloquio, medio celo pariter cotendere. Denique Paulus ita Petrum aggressus est. Quid rei Petre? Num venena tuis scriptis inseruisti? num insuaue quid tuis composuisti literis? Et quare lectorem non mereris? Petrus. Quid me Paule insuauitatis fatigas? lenis sum, nihil unquam aspexi, iniucundum nihil unquam literis exegi. Ad celestem atque eam hanc nostram gloriam quæque meis ego scriptis cohortatus sum. Sed & ipse mea literæ testes exhiberi poterint, quæ nihil egerim ab homine, quod hominis non sit in quo uel modicum humanæ naturæ præiudicari. Paulus. Falleris Petre falleris. Num & tu legisti, id uerbi ratum fore ualidum, quod duorum aut certetrium testium firmiter autoritas? Qua fronte crimine non agnoscis, quod non duo, non terni, sed totus tibi ubique oppingit orbis. Neque id quoque leuiter. Siquidem annos iam plus demptè quadringentis, hæc tua impietas constantissime astruitur, id per non ista in a non mediocribus mundi luminibus, Et mi Petre, mihi quod nar ualuerunt

iii. Esdras
xiii.

Annotationes Iohannis Andreæ.

Ab eo si quis
demptè Ca
non ista in a
ualuerunt

rato, cū id animo incessisset, mortem uidelicet tuis literis com-
 mittere, cū ueneno quē p̄ appetere placuisset, cur non id palā
 molitus es, sed optimis consuisti pessima, uitæ cōponēs mora-
 tem. An forte tuis canis timuisti? Petrus. Quid narras paulus
 Pau. Quæ audis petre. Et cū si affectū, quod ego modo tuis
 auribus ingessi, mihi narrato qua causa lectorem nō merueris?
 Pe. En cōis hic deus noster testis est, me nihil horū patraste, que
 uirulentis linguis in me mundus ebuccinat. Pau. O petre, tu
 norma uitæ datus alijs, tu Christi omniū pastor, mordicus tuos
 aggredere? tu fratribus uirulentæ impingis crimen? Pe. Rem
 mihi imponūt prorsus & sceleratissimā & nefandissimam, &
 crimine me purgare non licebit. Tibi loquor paulus, malitiose
 id in me cōpositū est. Pau. Parū tibi fidei in hac causa tua ha-
 beo petre. Pe. Si deus est, maliciosissime in me cōpositum est.
 pau. Parum credo, ob id quod solet omnis qui iniecto cri-
 mine se tueri nequit deum euocare testem factæ rei, ut is ferat
 patrociniū, sic olim Herodis natus Antipater patri procu-
 rarat interitū, uenena uino cōmittens. Fit palā quod miro ille
 astu celauerat. Infandū scelus pater impingit filio. Ille ascen-
 dentibus cogitationibus, pudore suffusus, cum multa arte sui ille
 purgationē moliretur, patrem ingenio, arte atq; astu eo flecti
 ut filiū in fontem enūciarit. Verū Nicolaus ille Damascenus
 regi a secretis, qui tū causis intererat, multo felciori ingenio
 Antipatri orationē euerit, patri sceleris nō improabilia ar-
 gumenta connectens, reū eū rursus patri sitit. Ille extrema
 calamitate circūfusus id tum egit petre, quod tu modo astu-
 tus conare. Deū euocat consequum atq; optimum reū testem
 se nihil sceleris in patrem molitū esse, nihil de suo parēte co-
 gitasse inique. Et quid petre. Num ideo non extiterit uera, que
 filio pater impegerat? Erant omnino. Quare ita? tu te deo te-
 ste crimine eximis, cū ueritate hoc sit uerius? Pe. Et quidē op-
 time Paule, si crimen agnouero, metuo ne & te (ueluti in ea re
 cōplicem) paribus reatibus conuoluam. Qua causa opinaris
 totū orbem & tuis temperare literis? Neq; em mihi soli ea ac-
 cessit infelicitas, imo multo id tibi contigit infelicius. Tu enim
 quondā doctoris euectus uocabulo, tua scripta ipse presens ab
 errore uindicasti, atq; nihil tuis literis inesse errati, tuæ id suæ
 sit presentie autoritas. Quis em fuit unq; tam eloquentiæ do-
 ctus felix, qui tibi crimen oppegerit, quod te non eximeris,
 modo donatum tibi esset pro tua te causa respondere? docet
 hoc tuus ille astus. Ad Festum, ad Agrippam, ad omnes de-
 niq; tuæ gentis iudeos, uerum id quidem tum, cum tuæ te li-
 tere yudicem haberent presentem. Nunc autem quid credis
 erroris, tuis committum scriptis, ipsi reppererunt, ut lectorem

Motus est
 Petrus.
 Paulus lenis
 est.

Iosephus in
 antiquitati.
 li. xviij. Ca.
 xvij.

Petrus mo-
 tushæc elo-
 quitur.
 Doctor ge-
 nium.

Ad Festum, ad Agrippam, ad omnes de-
 niq; tuæ gentis iudeos, uerum id quidem tum, cum tuæ te li-
 tere yudicem haberent presentem. Nunc autem quid credis
 erroris, tuis committum scriptis, ipsi reppererunt, ut lectorem

omnino non merearis. In suauitate me arguis atque impletatis,
 unde quid suauis tu vnquam elocutus es? Eo enim excessisti
 virulentiae, vt & amentiae uocabulum Galathis oppingeres. Nihil si
 Cui enim tu detulisti? Summis Pontificibus non aliter atque machatur
 media creatis plebe, tuos animos ingeris. Omnibus orbis ho Petrus,
 minibus uitae scribis normam, omnes tuis motibus adigis, cum
 ctos cogisti tua uita uiuere, sic enim scripsisti. Imitatores mei
 estote sicut & ego Christi. Item uolo uos omnes esse sicut me
 ipsum. Et quis nesciat eum qui omnibus legem condit a mul
 tis non amari? Unde nescio quid fecerim inique, tibi etiam
 meam infelicitatem donans, tibi imputans quod & ego lecto
 rem non meruerim. Paulus. Optime mi atque germane Petre, Paulus leni
 te queso tuleris grauer communit hanc nostram infelici tate Petrum
 tatem, Nihil solliciteris, Te queso leues si quid de me male placat.
 nata tibi peperit suspitio, Non enim ob id ne p meis neq; tuis
 bene scriptis abstinere, quasi quicq; non suauitate nostris nos li
 teris exegimus, alioqui demiror stupidus, cur nunc hic frater
 Zebedeo patre genitus Iohannes, lectorem non meruerit. Nihil
 enim ei uero contigit feliciter atque nobis. Etenim esto ut ex Iohannis in
 abundantia interim nostra scripta fateamur huiusmodi, quae le felicitas.
 ctorem non commereantur, quid obsecro Iohannis literis con
 pletum est, quo minus lectorem ipse non habeat? Et quidem
 si eum uirum insuauitatis coarguant, nihil fecerint recte, nisi
 mirum cum nunquam ille sit non suauis. Quis enim scriptorum
 illustrium tam vnquam narrauit pietatem modeste rem enunciat? Praeconi
 Quod huius uerbum, quae pagina non omni lenitate semper Iohannis,
 exuberans? In fatigatus ipse, Iesu atque caritatis uocabulum tuis
 literis committit. Innumerato mihi Petre atque colligito e cum
 ctis huius uiri scriptis Iesu atque caritatis uocabula (ni fallor)
 fatigabere pia hac iuppuratione, plus quam scriptatione ille fati
 gatus est. Petrus. Recte narras Paule, quoniam quidem si ul
 la aut mea, aut tuas impietas, si mordic? quicq; nostris nos
 scriptis exegimus, parum demiror si non sit qui nos lectione
 dignetur. Ceterum hunc nostrum Iohannem qua fronte negli
 gant, cur hic lectorem non sit aff. quutus, non parum obitu
 peo. Noui etenim nihil eum sonare, nisi pia, nisi sacra, nisi mo
 desta, cur ergo neq; hic, neq; e nobis quisquam lectorem me
 ruerit, intenti sumis animis doceri effragito. Si quid horum
 scisti Paule, mihi queso non inuidus communices. Paulus.
 Nulla id nostrorum uerborum commereuit impietas. Et qui
 dem si neq; Petri, neq; Pauli scripta lectione quisquam dig
 netur, mediocri forte uidebitur insuisia, uerum Iohanni ni
 hil tale debebant, qui nunquam non lenis, nunquam non mo
 destus historiam dixerit. Petrus.

Ipsē me plus pius Paule? An te clam est q̄ ille importunus
omni etati, nouos tradit uiuendi ritus. Senibus scribit, scribit
& etate minoribus, omnibus nouas condit uitæ leges. Quid
putas Paule, ipse plus nobis amatus est? Non credo, Dudum
em̄ narraui qui oibus diuersam uitā ingerit, quoniā is soleat
nōnūq̄ parū esse acceptus, atq; hoc ego argumēto & Iohanni
cōem hāc nobis iniuriā cōtribuo, Id de hoīe ferens iudicij, qm̄
si nos lectione indignissimi, neq; ipse dignus esse debet qui le-
gatur. Paul⁹. V a frū nescio an malitiosum tuū in fratrem exeris
ingeniū Petre. Non sic uolui, Aliud est quod Iohannē lectiōe
clarificet. Pe. Et quid Paule? Pau. Quod a te lectore submouet,
id Iohāni poterat patrocinari, ut ille legeret, te neglecto. Pe.
Fides me. Paule? Quid fatigas? Eloq̄re quid nā id sit? Pau. Tu
ne nosti q̄ totus orbis summi illius Aristotelis libris inuigi-
let? Siquidē cū oēm etatē in huius philosophi lectionē insuffi-
cientē querant, qm̄ uacabit eis ad tua scripta optime Petre ani-
mū appellere? Tā habet ille documēta ualida, quibus tua pro-
fus scripta indignissima sunt cōmitti. Quid em̄ tu elocutus es
recte, quod ipsum se ab errore uindictet. Nā si qd forte tu dixi-
sti rectissime, mox illius cōponūt sensibus, siqdē ille cōprobat,
integratibi tua manet narratio, sin uero diuersum sonet, id
uigula subnotant, Itaq; dū ipsi in hāc operam sint pigri, ut
cunctos tuarū litterarū errores, huius Philosophi collatiōe sub-
moueat, id centent lōge fore cōsultius, tuis prorsus litteris ab-
stinere. Pe. Tam ego mendis scateo. Paule? Pau. Tam scates Pe-
tre. Pe. Putarā ego oīa mea esse & canonica & rectissima, at
longe diuersum audiui hodie. Pau. Nihil Petre dixisti recte,
nihil probe narraui, quod un⁹ ille Aristoteles exprobat. Pe.
Mira mihi igeminas. Paule. Ego olim deo meo nō temere cre-
dulus, hoc ab eo accepti promissionis, qm̄ ego inquit dabo uo-
bis os & sapiētia, cui nō poterint resistere oēs aduersarij uestri,
verū diuersissimū his summi dei promissis tu mihi paule enar-
rasti. Pau. Si id tibi deus tuus pollicitus est ego nō audiui, tu
uideris fidei eius sponsonibus habere, ne forte tua incredu-
litas hanc a deo sit merito iniuriā. Noui em̄ q̄ facile qnq; ab
eo digressus sis. Pe. Et quid paule. Nō id tuis scriptis accessit
infelicitatis? Pau. Accessit maxime. Pe. Et quid Iohāni ne id
cōrigit. Pau. Non cōrigit. Pe. Quare paule? Pau. Hac re petre,
Meruerat is lectore multo quidē iustius atq; tu, coeterq; si nec
illi id obrigit, petre animū cohibeto, iustā haud poteris adfer-
re querimonā. Pe. Iterū me sollicitas paule, Si qd deprecari
licet, id deprecor, mihi edicas, quare me ille prestat, nū ei mēs
sanior ac mihi? Pau. Exoptas hanc causam petre? Pe. Exopto,
es flagito, emendico atq; obsecro, ne me protrahas, ne fatiges.
Paulus. Huc ergo aurē arrige. Non te latet optime petre &
tua & mea ob id etiā recte nō legi, qm̄ unus ille Aristoteles im

Hyronia,

Aristoteles
interpretas a
postolorū.
Lucæ. xxi.

Non audi-
uit, quia nō
dū in Chri-
sti accessit
erat familiā.

probat quicquid & rectissime a nobis narratum sit, Iohannes autem hoc nobis est felicius quam unus cum Aristotele et diuino illo Platone philosophia sumpserit, siquidem diuina illa platonis documenta suis commiscet tractatibus. Quo factum est, ut platonis auditor Aristoteles, & suam & preceptoris sui celestem illam eruditionem in Iohanne conspiceret. Pe. Rem prorsus nefariam paulo in medium malus preceps ebuccinas, summi dei iniuria haec, tanto apostolo detraxisti. Pau. Quid exclamitas frater petre? quid intonas? Pe. Quid exclamitem? deum lesisti, Iohanni detraxisti. Pau. Et quomodo quidem id optime petre? Pe. Iohannem Aristoteli stultum socium, qui cum hoc uiri platonice sit sectatus philosophiam. Pau. Et id narraui, quae iniuria? Pe. Quae iniuria? Iohannes et platonis mente sua emendicauit philosophiam. Pau. Non emendicauit sed dato ere mutauit. Pe. Hic Iohannes? Pau. Hic petre. Petrus, Zebedeo patre utique piscatore genitus iste piscator. Pau. Iohannes piscatoris filius, ipse piscator. Pe. Non id mihi persuadebis in aeternum. Et unde Zebedeo hoc aeris impetum homini rustico tam unde, ut filium tam meruerit eruditum, quippe platonicum? Num tantus incerte piscationis prouetus esse potuit, ut ex ea collegerit, quod filio philosophiam sectanti transmiserit. Minime potuit. Nam ego huius lucri sudoribus aduixi annis iam ecce triginta, connumerata habeo omnia, quam ea piscatio soleat profundere. Quare & constantissime asseuerare licet paulo, commentum esse quicquid de Iohanne enarrasti. Aut enim ut semper uaser, ob id mihi haec locutus es, me fatigas, me lacescens, atque meis forte animis merore conaris inferre, ut ego in dolo, quoniam Iohannis ego emulatus industria, etiam meae piscationis questum, non platonice philosophiae locarim. Pau. Maliciosi tibi animi petre. Nunquam is cogitatus meum animum subijt, uerum quoniam insedit tibi haec male nata suspitio, id tuis ego uerbis appono, quoniam & si tuae piscationis questus huic philosophiae admouisses, nescio, si quicquam tibi consulisses male. Non enim (pie credere licet) tam mori iaceres despectus, tunc eis exelus, atque commissus blattis. Pe. Miror te paulo, Vix nunc uirum te & prudentem, & rebus scientissimum meditatus sum, at diuersissimum ego hodie in te prospecto. Olim ego tuam laudem preceps, datam tibi superne sapientiam, meis ego literis memorauit, atque per id interim (ut cerno) inique tibi attribui. Itaque si non hoc quod eloctus es uerbum ad buccam me coegeris, deo celi te sistam, is coget ut reuoces quod postentum mihi negauisti. An id animo excidit, quanto quoniam per circumfusum merore Festi, Agrippae atque Neronis tribunali astiteris? Non ita huius iudicis elabere conspectibus, non benedictis orationibus, uti olim hunc tibi deum poteris placatum statuere. Idigit precor uerbum reuocato. Pau. Quid tibi immutatū poscis bone petre? Pe. Id posco, ne Iohannis philosophiam opineris esse platonice. Pau. Non id ego narraui primus petre, ne per meis precor.

Iohannes est
discipulus
Platonis

¶ Petri, iij,

Petrus so-
lus refugit
esse calami-
cosus,

dijs hic sermo progressus est. Petrus. Et quis id primus enun-
ciauit paule? Paulus. Ferunt hæc inter se hi qui eruditi estimã-
tur, atq; familiaribus alloquijs hæc ipsi componunt nugas.
Nam neq; ego id vnq; optime petre meditat' sum, quoniam
quidem si platonius esset Iohannes, omnino lectorem ille
esset meritis, nunc quoniam in ea felicitate nobis socius est
platonius non est. Petrus. Id uolui paule, calamitati nostræ
fratrem eū effragitavi. Verum quod omnibus his ego postu-
laui ardentius nondum elocutus es. Paulus. Quid id petre?
Petrus. Quæ sit factum causa, vt tres nos uiri apostolici, hæc
simus obnoxii probris, cum ceteros quosq; fratres contueamur
illustres. Paulus. Qui isti? Petrus. Iacobus, Matheus, Iudas
Lucas, Marcus. Paulus. Quid narras petre? horum gloriæ in-
iguus emulatores inuides. Nihil vnq; fecisti iniquius. Quæ em
eorum tam insignis hæc gloria, ad quã morderis petre? Nihil em
contigit hæc fratribus scitius ac nobis. Petrus. Ergo neq; hii
lectorem meruerunt? Paulus. Meruerunt minime. Petrus. Equi-
dem si Marcos, si Luca id denegarint honoris, ut horum asper-
neretur, aut dicta aut scripta, ea iniuria poterat fortassis esse me-
diocri, qui licet nobis sint & apostolico natiere pares, & ama-
ti, non tamen e Christi ore didicere, qui literis posteritati do-
narunt. Certe optime paule de Iacobo, Matheo, atq; Iuda qd
vnq; potuit uenire in dubium, quin omnes hi Christū in car-
ne conuiderint, omnes sana diuini illius pectoris documen-
ta ab ipso summo uero deo sumpserint? Et quare sine lectore
horum monumenta tam egregia? Quid in apostolico uiro Ia-
cobo erroris subnotarunt? Paulus. Subnotarunt rogas? Quic-
quid ille tradidit, id pene in uniuersum ipsi subruunt. Ille
edocet quæ illi quidem genti aut parum, aut nihil sunt grata.
Petrus. Quæ nam? Paulus. Supremam ille felicitatem, tribula-
tionem nuncupat. Luctum atq; mœrorem ab opulentissimis
quibusq; exigit, atq; quod his maius est, sacrosanctum illum
magisterij gradum, omni bonarum literarum studioso excipit.
Sic enim inquit ille locutus est. Nolite plures magistri ef-
fici fratres. Itaq; bone petre dū apostolus hic germana nobis ca-
ritate cōpositus, dū eos dignitatis titulos literarum studiosis de-
neget, quis sane mente cōpos eū uiri lectione dignabitur, qui
oem etatē despectā uelit, qui nullis bonis honoribus quæ ue-
hementer. Pe. Recte narras paule, Quid Iude intentant calūni-
as? numcōe hoc proditori uocabulū hunc uirum exolum effecit?
Pau. Mini ne. Pe. Et quid obsecro? Pau. Nescio quæ apocri-
pha huius uiri literis inserta de Enoch trahunt in dubia, atq;
ob id quod non bene canonicū ibi coestimant, etiā recta illi
negligunt. Pe. Tam mihi cuncta narras probe paule, ois horum
animos non aliter atq; proprios perspectos habes. Et qd Ma-

Capitu. iij
Festiuiter
respondet.
Iacobi. iij.

theo erroris impingunt, si nosti, eloquere: Pau. Porro quod uero
tam euangelico imponant criminis, haud me palam est. Credo
quod ob id parum eorum animis placeat, quod unum quod, cum alijs eadem
dixit ipse enarrat, summe videlicet fore felicem eum, qui hic sit
abiectionissimus. Nescio quoque quot male dictiones atque conuicta
ex huius uiri literis collegerint. Siquidem id uocabuli uel atque
ue, mira ille assiduitate ingeminat, unde si diuinare licet optime
petre, pro eo quod omnes simus eis ingratiissimi, non potest
hic non esse ingratus. Pe. Ergo ea infelicitas omnibus nobis uita
est? Pau. Cuius omnibus est, Etenim si mihi parum fidei in ea re
attribuas, ipse eos euocat, feceris fratres adesse, ipsi ingenue sus-
os patient animos. Pe. Hoc te loco sustine paulus, hic susceperat
du, sancta atque pia fratrum querimoniam uterque excipiat. Pau.
sustineo, tu eos exhibe. Petrus igitur digressus, euocat accu-
tam fratrum multitudinem, facit adesse uniuersos, quotquot literis
quicquid posteritati donassent. Venit Iohannes, accedit Iacobus,
concurrit Matheus, Iudas, Marcus atque Lucas contioni appro-
pianant. Ad quos Petrus. Optimi atque germani nobis uiri apo-
stolici, narrauit ceteris nobis frater paulus rem quidem stupendam.
In omni siquidem hominum genere, in omni etate esse neminem aut cer-
te rarum quemque nos lectio dignetur. Est e uobis unus aut al-
ter, qui morte uitae malus sator composuit, qui uenena celestibus
commissit eloquijs, ipse erratum eloquatur, tam enim ipsi ab omni
codice resiliunt, mirum si non quisquam ex eis sibi interitum sumpserit.
Iohannes. Et nos dudum id agnouimus petre, quod simus adiecti-
tineis quid haec tam suspectas stupidus? Pe. Et tu haec nostis? Ioh-
hannes. Noui & ego & quotquot euocati assumus. Pe. Nunc ea
iniuria excruciat? Iohannes. Excruat, idcirco non modice. Pe. Et quare
non id olim detulisti? Iohan. Vidi te petre magnanimiter fer-
re, videte non cohibere oves, non dirigere, non instruere tibi
pastori creditas. Si tibi id parum fuit, quod aut mihi aut Iacobo
aut Matheo magnum esse debuit? Pe. Ego (ut contueor) ceteris hu-
ius infelicitatis unus sum occasus Iohannes. Tu es petre. Petrus.
Narrato obsecro, quis nos hoc honoris expoliet si nostis? Au-
diui Aristotelem nescio quem philosophum orbi illuxisse,
qui totum orbem in sui agat miraculum. Is tam produit cho-
rus, ut nos admoto suo lumine non parum obumbret. E-
ne nosti quid nam sit hominis? Iohannes. Integre uouo. Nam ei me
socium falso nescio quis affinxit histrio, id addens me comen-
tum hoc hominis audisse praecceptorem Platonem. Pe. Id & mi-
hi carissimus utrisque nobis Paulus multo sermone conatus est
persuadere, uerum suauis quidem, at non ita persuasit, uera ne
ea narratio? Iohan. Vera iniquorum commenticia haec, e non
germano stomacho ea perfecta est narratio, falso si non malus
ad comitatus est, nihil mihi cum Platone, nihil cum Aristotele com-
Pe,

Oratio Petri,

Oratio Iohannis,

Accedo, id esse cōmentitiū, num & id falsum esse debet, quod hoc hominis, q̄ hic hominatio nos tanta orbis lumina suffundat. Iohannes. minime id cōmentitiū. Et si solus hoc ego astruxerim, ipse peccauit. En astat Iacobus, Mattheus, Thadeus cū reliquis horum mentem callidus inuestiga, si non mutuis id mœroribus dudum simus lachrimati. Pe. Iacobe frater atq̄ Mattheæ, cū reliquis quos contioni aduouimus. Ecquid mōstri nouis mō seculis illuxit, quod itatorū pene orbem in sui opinionē uertit? Olim nos illa uita uiuētes disputauimus fortia, ualida diseruimus, atq̄ uos ex terra nati, de celo atq̄ syderibus historiā texuimus. Quis post nos contra nos diuertum meditatus est? Concredidit mihi olim die una ad tria milia hominum merus, magnū quidē eratid, uerū plus iste inualuit oēm gentē, oēm eratē sui habet studiosam, atq̄ ita studiosam, ut neq̄ abiectis imatemporis portio nostris cedat liceris. Igitur optimi atq̄ germanissimi fratres, si hæc uni⁹ hoīs facit impietas terra abigatur, mari non subsistat amara manu, coacto agmine ea mus in hoīem, summi dei iudicemus iniuriam, accedet nobis cum uictoria triumphus. Iacobus. Ardens tibi ingœnium petre, Et quidē nō multū iniqua hæc tua narratio, coctæ sanguinis ab hoīe uindictā sumere, non potest esse apostolicū. Sed id quidē tibi cōdonamus, non em̄ nos latet q̄ in oēm pugna sis accinctus, idq̄ ab antiquo tibi petre incessit, testis mutilus Malchus quem ense truncaisti, uerū modestia rem aggrediamur. Neq̄ em̄ vnus est hic Aristoteles qui hoc irrogauit iniuria. Pe. Vnus non est Iacobe. Iaco. Vnus non est. Pe. Et q̄bus alijs autoribus nra constat infelicitas, quib⁹ sit alijs patronis ut nostræ intercidant liceræ. Iaco. Facit qdē non modicū in eā rem inimicissimus hic nobis Aristoteles, qui oēs pene oim sibi uendicat horas. Plus aut̄ atq̄ multo id efficacius, hoc efficit hoīm genus, quod ostiarim immodico rugitu panem efflagitat. Pe. Qui nā n̄ aut quo mō illud? Iaco. Sunt in tāto hoīm cetu qui ex proposito quidē atq̄ professione, monachi institutū meditati sunt, reuera ipsi sunt, quorū tyrānide pressa hodie gemit ecclesia. Pe. Optime Iacobe, mihi q̄so hoc hoīm genus ueste pingas atq̄ moribus, ut & ego nouerim quos habeam ciues, aut inimicos. Iaco. Vestis qdē Petre horū notissima, atq̄ habitu tibi eos prodere foret p̄facile, coctæ horū explicuisse mores, enarrauisse uitam, nullus vnq̄ fecerit facile. Pe. tā est sc̄ta? Iaco. Non tam est sancta q̄ sup̄sticiosa. Pe. Quo nam modo id bone Iacobe? Iaco. Huius instituti primū est suas opes tēnere, inuadere alienas, atq̄ tanto huius instituti quisq̄ uir est obseruantiissimus, quāto id efficacius præstiterit. Pe. Quæ uita hæc, quis rex ordo, proprias opes relinquere, emendicare alienas? Tot annos etatis habeo, nihil audiui vnq̄, quod eque ob stupream sua abicere conquirere aliena, alienū quidē nicis ay

Oratio Iacobus
sobi.

Tyrannis
rium men
dicantium.

Capitula
regulæ mē
dicantium.

ribus id verbi, verū quo ordine id efficiant si nosti, edicito.
 Iaco. Sacramentis aliquot suo se instituto adigunt, ut & si q̄s
 sua non tempserit, periurus sit, si aliena non corroserit, eū in
 fidelitatis fatigant, veluti quēquā cōibus rationibus non satis
 prospicientem. Pe. Iam ego extrema senectute defectus, nouū
 vite genus didici. Sed quid hoc poterit emolimenti adferre la
 cobe, si aliunde emendicēt, si ingentibus corradāt clamorib⁹,
 quod iā dudū ipsi & p se abunde tenebant? Nescio si bene la
 nū eis viris sic incipit. Iaco. Hæc reꝝ mutatio, gemina solet
 cōmoda proferre. Tam em ipsi aucupātur licentius, quāto mē
 ditius, etem si ipsi locupletes aliena gra exposcerāt, quē uel in
 sanissima muliercula stipem impietē? Pe. Aliquid narras Iaco
 be, verūtamen non satis mihi adhuc apparet felix ea reꝝ mu
 tatio. Iaco. Sitibi minus felix, mihi certe vsura videtur esse fel
 cissima. Pe. Rem nō capio. Iaco. O petre, piscatore natus es ip
 se piscator, nō hoc astu, nō ea arte, vñ q̄ natā tibi auxiliasti substā
 tiā. Sed neq̄ piscatorē decuit astu opes cōquirere, sudorib⁹ at
 q̄ fatigatione vitæ tibi procurauisti alimoniā. Isti Petre non
 sic, alienos ipsi epulant sudores, ocio atq̄ inertiae donātes ani
 mos. Pe. Et in quē præcor vsurum eas vertūt opes, quas teu pro
 prias ipsi relinquunt? Iaco. Relinquunt qdē (veluti narrauimus)
 sua, at id nō sine fenore. Nā cū hoc vitæ institutū subeunt, omi
 se reꝝ copia exuunt protinus ut licētius aliena emendicēt, in
 terim sua tacite repetentes, ne qñ id mulierculis fiat cōpertū.
 Hoc qdē Petre hui⁹ rei emolimētū est primū. Alterꝝ, ob quod
 suis se exuunt & cōponūt aliena, hoc est, Euāgelicis documen
 tis credūt se hoc factio obsequi. Pe. Ergo ne euāgelium docet sua
 relinquere, atq̄ cōgerere aliena? Iaco. Docet Petre. Pe. Obsecro
 non ego id vñ q̄ euāgelicis literis deprehēdi, si tu id legisti mi
 hi textū designato. Iaco. Falleris Petre. Nū tu Mathei scriptis
 aduertisti, qm̄ paupes ille prædicarit beatos? Pe. Etiam legi, at
 quid hæc? Iaco. Ipsi vt euāgelio sint parentissimi, miro animi
 ardore suas ipsi mittūt opes. Pe. Accedo Iacobe. Ea res autori
 ratē habet euāgelicā. Nā & idē is (quē adducis) Mathe⁹, agrū,
 parentē, coniugē, deniq̄ cūcta relinquētī, vitā cōpromisit eter
 nam, at si recte cōmemini, si sensus mihi integer, nusq̄ ille hoc
 edocuit, nusq̄ adhortatus est aliena cōponere. Iaco. Recte loq̄
 ris, at id Mathei nō insertū est literis Luce (si nō fallat uocabu
 lū) hoc est documētū. Pe. Optime frater Luca, tu id, vel extre
 mæ opinat⁹ es esse felicitatis, suis renūciare, atq̄ cōquirere alie
 na? Lucas. Quid loq̄ris petre? Ego tā impij dogmatis assertor.
 non sum Equidē si id cogitauī, nihil vñ p̄ feci iniquius. Iaco.
 Parce frater parce, Erroris est, quod negasti, nihil in re est om
 nino impietatis, Lu. Et errorē mihi impingis? An nō integra

Primum ca
 pitulum in
 regula mē
 dicantium

Per ironia

Nota,

Doctrina
 euangelica

Oratio Lu
 cæ

D

mente ego praesens: Si vnq̄ id locutus sum, peccaui, Iacobus.
Num narraſti eū multo fore fenore felice, qui ſua Chriſti cau-
ſa neglexerit? Lu. Hoc verbū meū eſt, eſt & Mathei & Marci,
Iaco, Probe narraſ, Num tu & id elocutus eſ, Beati mendicis
Lucas. Mihi impoſuiſti Iacobe ſtruis calumniam, inui-
diam adparaſti, non id ea mente enarraui, ut alienas quis
auarus uenaretur opes, Iacodus, Miror te uirum
grauem crimen non agnoſcere, Primum quidem id

Cū ſtoma-
cho legēdū
eſt,

Inſtitutum
mēdicantiū
vñ ſit natū,

oīo, lucē

mēdicātes
hæc duo p
ſitentur

dediſti dogmatis, ut quiſquis uitam uelit eternam, ſua tēneret,
idq; tu non ſolus, tum demū plus omnibus auſus, ad mēdi-
citem cohortarus eſ, ſic locutus, beati mendici, Lu. Agnoſco
quidē Iacobe quod narraſ, meū eſt. Sed id mihi omnibus his
plus eſt miraculo, quiſ unq̄ tam inſinceris animis me traduxe-
rit, Miror, ſtupidus, quiſ hoc meū uerbū & ſanū & ſacrū tam
digereſſit impie. Iaco, Luca, te q̄ſo contine, qd ſucclamitas? Si
non id ita a te narraſtū eſt, inueſtiga, quo autore hic intellectū
prodijt: Quem tuarū literarū habes iterpræte? Lu. Sanctiſſimū
plane atq; uere uirū ap̄licū noui Ambroſium, hic me candide
expendit, Iaco, Nū aliū? imo & aliū, habeo & Aureliū Augu-
ſtinū dudū hipponenſis eccleſiæ antiſtitē, uirū eque euangeli-
cum, ſed & ſacraſſimū Romanæ urbis epiſcopum noui Gre-
goriū, qui nō tēnendis tractatibus me interpretatus eſt, Iaco,
Hos Luca exhibeto eos, atq; alios quotquot euangelicarū lite-
rarū noſtri interpretæſ, facito preſto ſint. Coſurgit itaq; loco
Lucas, atq; paululū digreſſus Ambroſiū uocat ex noīe, Au-
guſtinū, Gregoriū, Hieronimū, Chriſoſtomū, Ciprianū, Hi-
lariū, Ignatiū, ad contionē euocat, Ad quos Iacobus ita exor-
ſus eſt, En habes Luca quos uolebas ipſe te crimine uindica, ac-
cepta iniuria tu te purgato, Luc. O uere germana atq; ap̄lica
cohors, id uobis ab uno nobis ſummo deo muneris cōtigat, ut
mea atq; cōmuniū fratrū noſtroꝝ ſcripta, ueſtra illuſtraret in-
duſtria. Id itaq; queſtionis mihi eſt, ſit ne q̄s e tā ſancto ueſtro
coetu, qui me non dicam impie, ſed uel imprudenter traduxe-
rit: Qui mea & optime dicta & rectiſſime, impijs interpretamē-
tis uicioſa reddiderit? Ambroſius, Quid narraſ Luca, Lucas,
Audite uiri ap̄fici, rem paucis explico, Nouum uitę genus or-
bi illuxit, quorū quidem inſtitutū & primū & celebre, hoc eſt,
ſua tēnere, atq; auaris animis ambire aliena. Cuius qdē inſtitu-
ti mendaciter aſſingūt autorem, Subnotarūt em̄ (neſcio que)
e meis ſcriptis, quæ huic iniquiſſimo eorū inſtituto (ut ipſi uo-
lunt) ferant patrociniū, Ambro, Quæ nam obſecro? Lu. Nar-
rant me id dediſſe dogmatis, qm̄ ſumme foret is beatus, q agrū
atq; oīm deniq; ſubſtantiam Chriſti cauſa neglexiſſet, Atq;

hoc meū uerbū, male ipsi emuli, sibi sumpserē uitæ formam,
Neq; id satis, affingunt me ulro progressum, atq; id dixisse am-
plius, qm̄ beati sint mendicī. Ita p̄ gemina hæc mea narratio,
nescio cui hoīm generi in uitæ regulam abijt. Fateor, uerba q̄
dem uerba mea sunt, sed non ea ita locutus, atq; ceperunt isti,
Num tu optime Ambrosi id ita tuis literis enarrasti, num id
tuis insertū cōmentarijs ipsi sublegerunt? Ambrosi⁹. Tam mi-
hi hoc hoīm genus ignotum q̄ quisq; certe ignotissimus. Nul-
la illis uiris cū meis prorsus literis cōmunio neq; enim unū
quidem e tantis illius plebis copijs lectorem cōnerui. Ego siq̄
dem dudū cuiusdam Egesippi Iudaicæ historiæ scriptoris in-
terpres, tanto oēm illā plebem eloquio perculi, ut ne unus qdā
sit qui dictiōnē non grauate ferat, unus ille Egesippus id mi-
hi donauit iniuriæ, quod ne in istum usq; diem mihi ex ea ple-
be lector contigerit. Quare optime mi Luca, & si tua non tua
effecissem, quod tamen feci minime, neq; sic quoq; e meis cōmē-
tarijs id cōpissent, quippe quos ne uiderint quidam ne dicam
perlegerint. Lu. Et tu Aureli Augustine, nū tu sic mea decla-
masti? Augusti. Declamaui quidem optime Luca aliquot tua-
rum literarū periodos, aut nullum horū credo impie. Hoc autē
erroris quod Ambrosio intentasti, plus ego eo immunis. Nā
neq; mea quidem scripta lectione dignati sunt, aliquot meis
opusculis demptis, ijsq; paucissimis, in quibus quoq; tuorū ni-
hil enarraui. Nam bona meorū codicum pars, ea potissimum
quæ scripturarum enarrat arcana, neq; huius factionis uiris
vnq; inspecta est. Siquidem ego olim rerum curiosus, non
sine studio Troianas atq; Romanas historias, meis dudum li-
teris intexui, duasq; ciuitates nouas ingenio meditatus sum,
de his docte disserēs. Contigit ex ea plebe dudum uirum unū,
forte fortuna inuisere codicem, protinus ubi unam atq; reuol-
uit pagellam, hæsit hominis ingenium, fatigat eum historia-
rum imperitia, phrasīs oratiōis & licet mediocris sit, displicuit
tamen, nimirum qui e suis neq; rebus neq; uocabulis quicquā
ibi repperisset, atq; in insueta ire Herculis opus arbitratus ab-
iecit codicem, nihil Augustinum exclamans eruditum, nihil
in meis esse literis quod ad uerum faciat theologum. Igitur mi-
frater Luca, nihil mihi queso intentas criminis, nihil mihi & in-
stituto illi. Lucas. Callide tu te Augustine vindicas, ego no-
ui, dialecticus es, uerum tamen id præcor edicito si uerum est.
Audio vnā harum (quatuor enim sunt sectæ), tuam esse, tibi
attinere, atque te duce, sic agere militiam, quomodo tu tam te
expedis dialecticæ Augustinus. En communis hic nobis de-
teltis est, quoniam hoc uitæ genus nunquam meditatus sum.

Attinet quidem mihi (vti loqueris) portio, uerum nunquam

D ij

Mendican-
tes Ambro-
sium non le-
gerunt.

Augustini
opera.

Libri de ci-
uitate dei.

Augustin⁹
se tuetur.

ego sic vitā institui, nūq̄ sic vlli fratri vitæ scripsi formam,
Eteñ exhiberi poterint tres qdē vitæ regulæ, quas meis ego
Très regu- scripsi fratribus, in omnibus ad sudorē, ad fatigationē nūq̄ nō
le Augusti sollicitās. Deniq̄ ab hñt me autore in publicū, libellus vnus, q̄
ū, de monachorū ope tulit titulū, hic adferatur, is me ingenue vin
dicabit, is loquetur q̄ otium atq̄ oēm mendicitatē semp̄ meis
ego fratribus parū approbarim, volēs semp̄ honestis quēq̄ su
doribus vitā traducere, q̄ incertis vagari sedibus, aut alienas
opes inuadere. Igitur bone Luca, ne q̄so me fatiges, nūq̄ eam
plebem cōtuitus sum. Cū meis lris, illis familiare nihil, deniq̄
si nō temeritatis esset dicere, credo in tāto hōim cōtu vix quēq̄
facile posse reperiri, qui totū Augustinū viderit, quid dicam
plegerit. Miror ita q̄ te mihi id imponere criminis optime Lu
ca, si e tuis literis illi autoritatē habēt, tu videris, si e tuis scrip
tis quisq̄ sit reddicus iniquior, nihil ad me, si quisq̄ melior, ni
hil mihi debetur. Poterat ea mihi satis esse iniuria, qua meos ip
si codices suis bibliotecis eiecerint, neq̄ iā oportuerat te Lu
ca me iniecto crimine lacerare, Lucas. Semel dixi Augustine,
dialecticæ te necessitati eximis, callidus elaberis calūniæ, verē
id qdē tuo more. Sed quid, nū tibi cōpertū est, quē traductorē
tam habuerim impium, q̄ id tētarit, tā a stutū q̄ subducatur sese
August. Tua refert, causam recte expendere, tu tibi Luca pro
spicito, interim ego exemptus iniuriæ. Lu. Et tu Constantino
politianæ antistes Iohannes, nū a te hoc mihi malit̄ Chriostō,
Cādide Luca, obsecro mihi liceat loqui verbū. Multis ego mo
dis gentē illā abnego, neq̄ eñ eā plebē noui, atq̄ quod hoc est
amplius, nihil prorsus illis viris ac meis scriptis, si qdē ne ullū
meū verbū ipsi recte capiūt, nimirū ego Græcus, ipsi barbari,
Lucas. Cipriane nū a te mihi ea infelicitas: noui eñ q̄ aliquñ
de baptisate nō scripsisti catholice. Illi⁹ eñ erroris tu autor,
tu fomes & hoc mala te profectū est? Ciprianus. Vere Luca
si sana mēte integer ego præsens, plebē penitus nego, neq̄ q̄q̄
Cipriani codex vnq̄ illi genti conspectus est, Lucas. Gregori
præsul semp̄ apostolice, ecqdē nū tibi dabo quod accessit infeli
citat̄, si id fecero, nihil qdē cogitarim recte. Quis eñ tā semp̄
apostolicus atq̄ tu antistes sacratissime? Gregorius. Mi Luca
frater, si qdē a me id profectū est, nihil cōmemini, si tñ a me tibi
quicq̄ nō recte accessit, ipse peccaui. Bius rei quā tā tu de plo
ras anxie optime Luca, parū omnino ego sum cōsci⁹. Neq̄ eñ
vlli monacho vitæ scripsi regulā. Monachorū prēm stitissimū
Benedictū, aliquot ego dudū vexi honoribus, uiri integritatē
magnifice efferens, quī & alios aliquot viros insignes meis
ego dudū scriptis extuli, in eo potissimū codice, quē cū Petro
meo illo diacono cōem edidi, in quo qdē ope venerabilis pr̄is

Augustin⁹
motus est.

Appositissi
me stoma
chatur.
Error Ci
priani de
rebaptisati
one.

Libri dialo
gorum

Benedisti enarraui vitā, approbaui quod instituerat, nullam
 ego nouā legē cōdidī, Igit̄ bone Luca, nihil mihi atq; plebi isti
 quæ tibi Luca ho die est infestissima, Lucas, Hieronyme frater,
 ecqd, ubi resides? Hieronym⁹, En presto ego, euocasti cū me,
 Lucas, Iā dudū mihi nata questio, multis falso impēgit crimē,
 Tu ne is qui imprudētius q̄q; de me ebuccinasti? Hieron⁹, Et
 quæ illa bone frater? Lucas, Quā tu parū scisti, Hieroni, Et q̄
 mihi hæc annūciauit præco vt nouerim? Luc, Credo Ambro
 siū falso dudū actū in causam tibi explicuisse iniuriā, atq; quid
 hic sit q̄stionis natū nō eū te id celauisse, Hieroni, Rem oēm cō
 pertissimā habeo, sceleris ego autorē designabo ex noīe, q̄ non
 te mō lesit Luca, v̄z infandissimis iniurijs, vniuersos nos de
 turpauit, cōspurcauit atq; illinit, Lucas, O o frater aninū cohi
 beto, tēperato bilem, Hieron, Cohibeto? In enarrāda mihi ser
 monis materies, Cōis hæc nra iniuria vindicem nō merebitur?
 Et meretur, & merebit, Lucas, Candide Hieronyme, qd cause,
 quid rei, qd sermōis? nobis obsecro nō inuidus enarrato, Hie
 roni, Cœlestē oēm cōtione euoca, aplicū pariter atq; coctū euā
 gelicū exhibeto, nullus sit q̄ iustissimis nō admittat q̄rimonijs,
 Ego electissimā hāc dei plebē semp; applicā, hisce vindicabo p
 bris, Teste cœlo, teste terra, i hāc ego descēdo palestrā, atq; quo
 certe fonte profectū sit, ut clarissimi q̄q; autores iterciderint,
 recte enarrabo, Ego itaq; dudū rem tā nouam q̄ insoliti his no
 stris cōspexi cœlis, Sigdē Petrū atq; Paulū cōrētioso cōtueor
 digladiari alloquio, atq; dubiā pugnā incerto victore calli
 dus ego explorator obseruaui, Petr⁹ acceptā a Paulo iniuriā
 eadē dexteritate in eundē regerit, malens eadē fece & cōspur
 care frēm, q̄ in se cōiectā eluere, Exprobat etē Paulo Petrus
 nihil eū plane docuisse sanius, sed paribus omnino teneri rea
 tibus obnoxii, q̄ppe q̄ nec ipse lectorē pmeruisset, Paul⁹ igit̄
 vt ingēnio nūq; nō est astutus, Iohannē, Iacobū, Matheum,
 Iudā, Marcū trahit in causam, idq; ob id ut dū cōem & eis hāc
 infelicitatē psuasit, ipse vnus cū Petro nō sit infelix, Exgrit
 singulos, vniuersos exposcit, si q̄s e nūero q̄ lectorē habeat, si
 nō habeat, cur, quare, q̄ obrem, qua certe culpa, quo sit factum
 errore vt lectorē nō cōmeruerit, Loquitur alius alia, plus illo
 querit iste, isto plus ille lachrimat, Id v̄nis animis flent vniuer
 si, iniquā eam esse plebē, q̄ mō vitā viuūt, se nihil impietatis cōmi
 scuisse literis, sed hoīm eā hodie eē maliciā, qui q̄q; etiā rectissi
 ma erroris incusent, Habent eū illi, nescio quē Aristotelē, cui
 id qd ab eis honoris cōtigit, ut nra; lra; sit ipse interpret, Si
 quidē huius viri sensis nra ipsi cōponūt, si cōsonant, canonicū
 habent, quod nīm est, sin diuersum ille adfert, nra manent no
 bis, nulla iam post hac cū nris eis lris cōio, Itaq; cū diuersiss,

Oratio hieronymi

Aristoteles est interpret apostolorum

D in

Oratio Hieronymi,

mo ille spiritu digessit sua, atque nos nostra, quae poterit unquam bona res esse consonantia: qua fieri possit, ut in uniuersum nostra ille non submoneat: itaque ubi apostolorum quisque pro ingenio tulisset sententiam. Iacobus plus alijs audax in contione ita locutus est, bonam quidem culpae partem Aristotelis esse, non tamen omnem. Inauditum ille uitae genus adfert saeculo natum, cui quidem uitae non exigua hominum subscripserit portio, istis donat, quod Aristoteli denegarat culpae. Hoc etiam amplius asseuerans Lucae autoritate hoc hominum genus uitam habere. Igitur dum ego Eusebius Hieronymus intus deo compositus haec integre perspexissem, Lucae infelicitas me cum Ambrosio Augustino atque reliquis contioni admouit. Optimus igitur Lucas bene anxius, querit, inquit, poscit, exposcit, atque multo semper sermone querulus mendacium lacrimatur, Ambrosio impingit errorem, ille se excutit. Augustino donat crimine, is dialectice elabitur. Chrysostomum, Ciprianum, Hilarium abfoluit antiquitas. Gregorio innocentia tulit, suffragium. Interim ego astutus fratrum calamitatem rideo, omnem rem integre perspectam, cognitamque mihi tenens. Quae quidem sic se habet optimi uiri apostolici. De communi hac nostra infelicitate nihil attinget multa disserere, cum nullus plane nesciat se e tanto hominum coetu neque ullum commeruisse lectorem. Coetere, quod Aristoteli acceptam donamus iniuriam, non id quidem totum effecimus inique. Maiores tamen faces huic nostrae infelicitati, ea fratrum uita apposuit, quam Lucas mundo natam queritur. Lu. Praeceptor optime Hieronyme, liceat mihi interim te appellare orantem. Hierony. Integre licet. Lucas. Igitur dum tam tu euoluis multa Hieronyme frater me certe fatigas. Si quid apud te mea potest infelicitas, me obsecro tueare crimine. Hierony. Sustine Luca, en modo enarrabo. Tu quidem Luca (fratribus coram haec loquor) ubi accepisti inique, non recte cogitasti, in fontibus dare crimen. Impegisti effrons in diuum Ambrosium, Augustinum, Chrysostomum, Ciprianum, Gregorium, haud quaeque intatos passus es, at haec tu interim non fecisti recte, neque enim de re non integre perspecta, quaeque incusari oportuit. Neque quoque e sancto hoc fratrum coetu est quisquam, qui non sanctissime de te opinatus sit, qui non sit locutus catholice. Quare scito bone Luca, quam apostolici coetus non est quisquam a quo quicquam tibi accesserit non rectum. Luc. Et a quo obsecro habeo? Hierony. Semel dixi, sustine narrabo. En nunc aurem arrige, ipsi enim id energiae e tuis eruerunt literis Luca, nullo fulti praesidio. Lu. Ipsi enim, quae ipsi in Hierony. Ipsi quos clamitas e tuis scriptis uitae sibi sumptis regulas. Lucas. Hoc ab eis ego habeo mali. Hieronymus, habes Luca, Nam tua ipsi scrutati sunt, atque ad motibus

Ingenij dotibus id intelletus eis contigit infeliciter. Tu q̄de
Luca narraſti, beati mendici ſpiritu. diſplicuit quod locutus
es, neq̄ em̄ eorū quiſq̄ intelligere potuit, quid nam foret men
dicum eſſe ſpiritu. Te caſtigarunt erroneum, ſic te tibi reſtitue
runt, beati mendici panibus. Lucas. Mira narraſ Hieronymē.
Hierony. Mira quidem, ſed uera. Luc. Tu me nunq̄ legiſtiſ
Hierony. Et legi & iterū legi. Luc. Sic ſcripſit Lucas. Si mens
mihi integra ſic tradidi, *μακάριοι οἱ πτωχοί: ὅτι ὑμετέρας*
ἔσπρη βασιλεία θεοῦ. Hieronymus. Quid modo, neq̄ em̄ in Cū ſtoma
tam numeroſa illa ſobole eſt quiſq̄ qui tuo hoc dicendi gene cho legēdū
re, qui eo iſiōmate te capiat. Latine iniuriam explica, ut & eſt,
ipſi agnoſcant crimē. Lucas. Coram cœlo, corā terra ſic ego
locutus ſum, Beati mendici ſp̄r̄, humiles atq̄ modeſtos expo
ſcens animos, pietatē em̄ erga ſup̄mū deū uolui. Morūq̄ mo
deſtiam, nō mēdicitatē effrenem atq̄ reſolutā prædicaui unq̄,
Hierony. Et quis e noſtris, tua non ita enarrauit? quis hoc tuum
uerbū nō ita approbauit populis. Lu. Et quare ea plebs id e
tuis Hieronymē literis aut ſaltem, tuis Ambroſi ſcriptis non
ita didicit, nū laica eſt? Hierony. Non quidē laica, ſed ruſtica, ſed
inerudita. Igitur quod queris, cur non ſanū huius uerbū intel
lectū e meis, aut certe Ambroſianis literis ſumpſerint, optime
Luca, dudū dixi qm̄ tam me illi expugnarunt ſuis coctibus, ut
ne Hieronymi quidem codex apud eos conſpectus ſit. Atq̄
iam pene totus ego intercidiffem, niſi vnus meus Eraſmus
me ab interitu vindicauiſſet. Neque tamen Ambroſio, aut
Auguſtino, aut cuius clarō autori quicquam contigit feli
cius. Denique quod omnibus hiſ eſt amplius, dudum ſacra
mentis aliquor ſeſe ſibi deuinxere, ne quis clarum autorem
palam reuoluat, quoniam quidem ſi id comperiſſent, plagis
in delinquentem ſolent animaduertere, atq̄ ita verberē pia
culum diluunt. Lucas. Iſti ergo ſunt, quorum eſt, ut nec
Petrus, nec Paulus, neque Iacobus leſtorem habeat? Hierony
mus. Iſti ſunt. Lucas. Iterum rogo, laica ne ea plebs?
Hieronymus. Iterum dico, non laica, ſed ruſtica, ſed inrudita.
Lucas. Si non laica, ergo eſt ſacra. Hieronymus. Sa
cra quidem eſt, quia ſacrata ſacro pontificum officio, atque
Chriſti ſacramentis, quorum illi miniſtri, Lucas. Et quidem
ſi Chriſti illi adminiſtrant ſacramentis, non credo eam ple
bem omnino ruſticam, ut omnino nullas bonas literas noue
rint. Hieronymus. Norunt quidem literas, ſi bonas nescio.
Lucas. Et ſi literas tenent, quare eas non habent bonas? Hie
rony. Quia bonarum ipſi literarum autores, ſuis dudum eie
cerunt coctibus. Id nempe eſt quod queſtus eſt Petrus, quod
fiet Paulus, quod Iohannes lacrimatus eſt. Lucas

Cū ſtoma
cho legēdū

Stomachae

Eraſm^o re
ſtituit Hie
ronymus

Theologi
ca veritas

Fratres de
cōi vita

Illis, videli
cet thomeis
Hieronymi
astus,

Nota ingoe
nium istius
Esdrae.
Veritasthe
ologica,

Stupeo Hieronymi quæ narras, Hieron. Hæc tu stupes bone
Luca? Plus miranda subnectam. Cōrigit quod euulgabo. Est
diuersa multū ab id genus. vita, quam qdē viuunt n̄, qui nascē
tis ecclesię emulati infantiam, ea sumplere viuendi instituta, q̄
tu Luca tuis cōmēdasti lris, (cōis q̄ppe vitæ fr̄es ipsi nūcupa
runt sese,) nouisti plebem Luca? Lu. Integre noui, electissima
plane dei soboles illa, vita quoq̄ uita certe est ap̄rica, atq̄ n̄r̄
vniuersitati nūq̄ nō fuit gratissima. Hiero. Probe narras, Igit̄
hoc ritu degentibus fr̄ibus, duos ego dudū puellos appolui,
vti horū tū modestia, tū integritate instituti, ipsi & alijs hanc uī
tæ normam q̄nq̄ adueherent. Itaq̄ dū in annū iam ecce tertium
pudicis illi moribus imbuuntur, omni virtutum ḡnē in breui
emicuere adolecētes. Neq̄ quo p̄ insignis eis eruditio abfuit.
Cū Hieronimianis atq̄ Ambrosianis tractatib⁹ cōrigerat qdē
eis bona familiaritas, eos q̄ppe ceu puros clarosq̄ autores, il
lis illorū præceptor approbat. Geminam ergo hanc sobolē
moribus pudicam, atq̄ eruditā, optimis studijs, ab hoc fratru
coetu, post annū ecce tertiu sustuli, illis eam apponēs, quos tu
Luca habes inimicissimos, multa arte astutus molies, si uel hoc
astu callidus possit Hieronym⁹ irrepere, vt sic Hieronymi no
men, parū ibi cognitū introduceretur. Quæ qdē cogitatio si mi
hi successisset, & tibi & Petro deniq̄ cūctis nō modicū peperis
set emolimēti. Id q̄ppe animo institueram, si mihi cōrigisset adi
tus, ego tpe factus audacior, & Petrū & Paulū, Iacobū & Io
hannē, oēsq̄ claros autores callidus introduxissem. Verū his
meis nequitijs affectatis, non ita effectus fauit, dū em̄ cādidos
adolescentes monachis exhibeo, exosculant qdē præclaram
puellorū indolem, vestēcingūt, corona insigniunt, voluit an
nus, tacitus ego me interim in adolecētibus insinuo, arte, inge
nio, astu locū residendi efflagitās. Igit̄ dū Hieronymū in ado
lescētibus suspiciūt, id scribūt præcepti, quod omni aduēticio
primū ipsi scribere sunt soliti cauētes, ne claros autores vnq̄
manu atcētent, qm̄qdē si id notet, plagis terrent aduertēdū esse
in delinquentē. Lu. Rem audio prorsam mihi nouam. Hiero.
Nouam qdē Luca sed verissimam. Lu. Obsecro candide Hiero
nime mihi edicito (si tñ nosti) cur idtam cauēt solliciti. Hier.
Hæc ita fieri, gemina eos agit utilitas. Vna ne rebellem, ne ef
frenem (vt aiūt ipsi) pubem sentiant, si forte cōtingat eam do
ctius eruditam iri, atq̄ ne nouelli ueteranorū, aut supstiti onē
rideant, aut deprehēdant flagitia, atq̄ sic ne temnent, ne obgā
niant, ne parū illi se sinant deprimi, hac causa stolidam magis
pubem volunt, docta & erudita, ferunt em̄ imperitam simplici
tatē, atq̄ simplicē imperitiā, suis omnino institutis accō no
datissimam. Hæc qdē causa est vna, ob quam tam cauēt, solli

est ne neophitus quisq; bonos uoluat codices. Altera in quo
suos ipsi autores euehat, ut prostituant, ut educat in publicu.
Lu. Suos autores. Qui isti? Hieron. Dudu audisti quatuor fa-
ctiones, diuersis institutis una uita uiuere. Sunt q; san-
ctissimo Dnico fratris nri milita profitent. Isti a iacobo (nescio quo)
non bonae opiniois iacobitar; retulere uocabulu. Hi suos ha-
bent autores, supra quos no facile queq; introducunt aliu, nisi
forte quis e sua sit natus familia, ut domicanus sit. Luc. Quos
obsecro habent? Hieron. Huius familiae primas, Thomas est, **Thomas co-
dices,**
cuius quide codices ingentissimi, & tua & mea & oim comuniu
fratru scripta eiecerunt, ne qs nra lectitaret. Lu. Nu sacratissim
sile est Thomas, que uiru nos habemus aplicu? Hiero No est.
Lu. Nu is est q; dudum nobis accessit? Hiero. Non spero, uehe-
menter addubito, qm qnq; de suoz ipse secta qsitus, negauit ple-
be, taq; ad se paru attrinere, illud addes amplius edidisse qd se
aliquot opuscula, indignissima tm q; aplicis atq; canonicis au-
toribus debeant coponi. Rogatus itez a me, si ipse aut errans,
aut impiu cauisset, ne qs unq; thomista claros aplicosq; attri-
staret codices, id dedit respoti, optime Hieronyme hoc pro-
fus honoris nunq; meis impracatus sum lris, ut mea obicura-
rint tua. Quis em Thomas commissus Hieronimo? Lu. Aliu reor
esse Thomam que tam habeo infensum hostiliter. Hieron. Aliu
esse oportet, na neq; hic Thomas suos hodie Thomistas intelli **Scoma esse**
git, neq; isti Thomista, huc capiunt Thomam. Lu. Si no capiunt,
demior plebe ta deuota ignotissimis aplicibus, Hier. Incogni-
ta qd eis Thomae scripta, at no ipsi hoc aduertunt. Hoc etenim
habent opiniois, nihil esse in thomisticis lris, quod no capiat.
Lu. Et qd si caperet, qs recte hoc eis inuidet. Narrasti em oim
eos etate Thomae lris deuouere, atq; unu oibus hoc esse studiū
ut mentē Thomae inuestigent. Igit si Thomam qd ipsi caperet,
no id iniquus ego emulatores inuideo. Vnu tm est quod pa-
ru mihi ardeat in ea plebe, eu uidelicet uiru illi geti in mani-
bus ta esse perpetuu, ut ne aplicus qsq; autor semel admittat.
Hieron. Non facit id unustibi Thomas Luca, habet innumera
autoz sobole, quos exosculant, colunt, praedicant, uenerantur,
quoz qd una pagella, oibus meis lris plus eis est grata. Luc.
Qui isti? Hieron. Habet unu cui Vincetio uocabulu, que specu-
latoris titulo circulerunt. Luc. Speculatoris dicis, spiculatoris
uelis credo, taq; alioz scripta ipse trucer atq; abbreviet. Hier.
Si sic uelis, recte deducis uocabulu, placet quod dixisti, ueru
no ita illi eu nouere, speculatore uocant, pro eo q; multa ille
ediderit specula. Lu. Et qd huiusmodi speculis speculari? Hier.
Aliud est speculu quo praxerit tps specularis historia, regum
atq; imperatoz ibi narratur successio, Aliud est speculu quo

moribus cōsulit hūanis. Aliud est quo scolastice q̄s eruditur.
 Aliud est, in quo omne discutit cuius natura parens, atq; i quē
 quidq; natū sit usum eo speculo specularis. Lu. Velim qdē id
 mihi cōtigisse felicitatis, quo liceat, uel semel hęc speculari spe
 cula. Hiero. Parū opus est Luca. Vincētij nō opus hoc, furtim
 ipse ueris autoribus ea sustulit, atq; nō sua, sua ille mēit⁹ est.
 Itaq; & e multis hic un⁹ est cui illi oēm donauit aetate q̄ Hie
 ronymū nesciunt. Est adhuc alius romanis dudū tumultibus
 confertus, huic Antonino uocabulū, eiusdē omnino farine cū
 Vincentio, codicū copijs cū quolibet paratus contēdere. Huic
 nihil minus honoris obrigit, q̄ Thomæ atq; Vincētio. Ali⁹ est
 Siluester p̄teras sacri hodie mḡ palatij, usq; mō Romana ur
 be degens, Hic suis autoribus neutiq; degenerans, optimorū
 parēū, optimus ipse pedissequus suis fratribus nō inique fa
 uet. Is dudū opus meditatus est, quod abso lutissimū ipse orbī
 produxit. Lu. Quis codicis titulus? Hiero. Siluestrina ea sūma
 est. Lu. Noui, de siluis ibi ois sermo. Hieroni. Falleris, suo eū
 insigniuit uocabulo, a Siluestro quippe hoc noīs abstractum
 est, nō a siluis. Lu. Quare uiui hoīs uocabulū, stolidus atq; mor
 tuus circūfert codex? Hieroni. Fit id ut suū autorē ipse codex
 prædicet, ut cū codice pariter ipse autor orbī oriat. Lu. Et qua
 rū ibi rez summa? Hieroni. Ois q̄stionis ibi summa. Quicq; dē
 em̄ interrogationis suborit, hic codex dissoluūt nodū candide,
 docte discutit. Lu. Non capio, luculētius rem explica. Hiero.
 Hic liber talis est, tantus est, q̄ applicæ uitæ nō parū ferat emō
 limenti. Lu. Qua nam id ratione? Hieroni. Apostolicam uitā
 digerit, differitq; quid, quantū, quō orthodoxū quēq; seruare
 oporteat. Lu. Putaram me id abunde tradidisse, necq; alijs iam
 opus esse dogmatibus. Hiero. Tu qdē Luca ingenue enarrasti
 quo mō eternam atq; sacram quis uiuat uitam, hic autē codex
 uti tuus uiuere qdē docet, sed uitā omnino aliam. Lu. Tu mihi
 barbarus, parū ego te capio. Hiero. Tu optime Luca uitam ho
 minibus approbasti, sed celestem, docuisti uitam, sed eternam
 quam uiuimus nos iam celo donati. Ille autē uitam docet, sed
 eam quam inferior hic nouit mundus. Congessit siqdē in suo
 ille codice uaria, sed parum salutaria documenta, quo ordine
 ecclesiasticos honores assequi debeat, quo iure debeat sua tue
 ri. Ipse docet quis orbis princeps, quantū huic liceat, quid pos
 sit, si huius imperiū terrā superet, si celis imperet, si præsideat
 inferis. Talis hic codex ut nō uiderim facile mendicitate pressū,
 aut alia ulla infelicē egestate, qui eū codicē recte didicerit, sui
 enim stu lioso non malas opes congerit. Igitur dum h̄ mona
 chi mendici sunt, cum codicem atq; pares, hoc est, eiusdem fari
 næ libellos discunt perpetui, quo fit ne ut ulla quidem tempo

ris portio tuis Luca aut meis cedat literis. Lu. Ergo ne omnia
mihī iam enumerasti, quos e thomistica familia inimicos ha-
beo: Hieronymus. Huius sectæ p̄ncipi primates, multum fo-
ret de singulis habere uerbum, habent illi innumeram doctorū
cateruam, qui tanq̄ bonæ pecudes suis nituntur primatibus.
Hi unis uotis id agunt omnes, ne Hieronymo, ne Augustino
ulla cedat intrandi occasio, ne ipsi nostro lumine adibrentur.
Præclari enim nominis umbra ipsi gaudent. Metuunt autem
suis lacunis, pudetq̄ eos quicq̄ nescire, at p̄ ob id hæc cauēt,
ne quid eorum maiestati decedat. Verum hæc de ea secta sus-
ficiant, quam Thomeam nouimus. Alia est minoritas, qui **Frāciscañi**
sanctissimo atq̄ uere dignissimo uiro Francisco uitam debent.
Isti, licet alioqui p̄i, hoc tamen cum primis habent cōmune,
quod ne ullum quidem clarum autorem dignentur hospitio,
nimirum ipsi suis autorib⁹ locupletissimi. Est eis Artaxanus
uocabulo, magna codicum congerie locuples. Est eis senensis
quidam cui Bernardino uocabulum. Est alius (quem noui-
mus) Bonauētura, atq̄ in horum quidem ipsi uerba iurarūt,
se nihil unq̄ accepturos aliud, q̄ isti eorum heroes opinati
sunt, Lucas. Et quid horum latī codices ferunt digni. Hiero.
Id quod in thomistis dudum risimus, multo id facimus licen-
tius Minoritis, qui isti hoc plus sunt impij, quod in præscrip-
ta sibi uitæ statuta delinquant. Lucas. Doce Hieronyme
quæ narras. Hieronymus. Horum quidem legislator Fran-
ciscus, orationem atq̄ meditationem, lectione plus uoluit, de **Minoritas**
dicq̄ hoc suis mandati, ne res atq̄ nouitatū ipsi curiosi, his re- **pingit,**
bus darent animos, quæ parum forent salutare. Apostolicos
præcones enunciare Christi euangelium ille hortatus est, de
tremendo quoq̄ summi dei iudicio, de infinita beatorum glo-
ria, uerbum indulsit. Hæc eos euangelizare ille adhortat⁹ est,
cum tamen hodie nihil prestent neglectius. Primum siquidē
eis studium apud imperitum uulgus admirationē sui facere,
& non tam docere sancta q̄ ridicula, ut p̄ muliercularum ue-
nantur opes, multa agunt arte ne quid asperum in contionem
eloquantur, nimirum ipsi mendici, atq̄ familiarium rerum in-
digētissimi. Euangelicam itaq̄ ac apostolicam scripturā, atq̄
quicq̄ clarissimi autores, de letifera seculi uoluptate, de eter-
nis suppliciorum flammis, de districto dei examine, literis
quandoq̄ mandarunt, ipsi omnino non legunt, ne eloqui con-
tingat, ne suam ipsi plebem quandoq̄ exterreant. Sed si in cō-
tione plebi quicquā loquendū est, omnibus idem est armariū,
e quo spicula legunt, quibus, cū, imperterritā aggrediuntur
plebeculā. Lu. Quod q̄so hoc armariū tam munificū, ut omib⁹
satisfaciat, tam semp̄ exuberans ut nequeat exhauriri, Hieron.

Armariū ipsi nūcupāt sanctas suorum codicū copias, quos Se-
 nense illo autore Alexandro ipsi habent, huic vni id honoris
 singulariter contigit, ut enarrare nequeat. Non em̄ tam sensie
 quicquid hereticū, quod non maxime illi habeant canonicum.
 Non id cuius contigit viro euāgelico nō ap̄lico quod isti Io-
 hannis atq; Mathei dictis dudū Aristoteles errorē inussit. Fe-
 lices plane uiri isti euāgelici qui tanti philosophi opa errore
 exuti sunt. Iohannes igit cū aliena opa correctus sit, hoc Alexā-
 dro, longe qdē est inferior. Et qd mirabere, si summus ille phi-
 losophus errorē in Iohanne aduerterit, qm̄ dudū vnus frācisca-
 nā familiē idē in eundē attemptarit. Narrauit euangelista hic,
 Christū multiplicatos panes quinq; apposuisse turbis, & simi-
 liter inquit ex piscibus quātū uolebat, *ἄμους καὶ ἐν ὄψασι
 ὄσων ἠδὲ λειρ.* Igitur Minorita uerbi censor acutissimus, euā-
 gelistā inelamauit errorē, dicās eū ita debuisse scripsisse, & simi-
 liter ex piscibus quantū uolebāt, qm̄ sic atq; nō aliter sanus in-
 tellect⁹ poterit (inquit) constare. Lu. Miror hoīem, & nū tam
 est lectio sana si legas uolebat, q̄ foret si uolebāt, p̄nunciari-
 Hiero. Aliud refero, e quo facile cuiq; possit innotuisse q̄ si-
 mus uniuersi, hoc Alexandro tū inferiores, tū infeliciores, sig-
 dem cū nūq; nō sit ille canonicus, nos nūq; nō sum⁹ erronei.
 Dudū ego in oēs sacrae paginæ libros ad Paulinū epistolam
 scripserā, in qua cū id scribens adduxissem, quō Plato studiū
 causa Egyptū, magnamq; peragrarit Græciā, quēq; a pyratis
 captū retulerā, mox de tanto philosopho, ob philosophiam in
 eo insignē, p̄ amicū redēpto, sic intuli, qm̄ maior emēte se fuit.
 Franciscanus nihil eorū intelligēs quæ legisset, maluit errorē
 mihi impingere q̄ inscitā fateri inscitiam. Deniq; ita me mihi
 restituit. Tamē quia philosophus maiore mente se fuit, demis-
 sor hoīem, cū ex ea eplā id erroris subnotarit, cur nō etiā illud
 aduerterit, quod de eo atq; cōsimilibus lycophātis ibi ego elo-
 cutus sum. Ni fallor sic ibi narraui, Agricole, cemētarij, fabri,
 metalloꝝ, lignorūq; cesores, lanarij quoq; & fullones, absq;
 doctore esse non possunt quod cupiunt. Sola scripturarū ars
 est, quam sibi oēs passim uendicat. Scribim⁹ indocti, doctiq;
 poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc
 sophista uerbosus, hanc uniuersi, p̄sumūt, lacerant, docent
 ante q̄ discant. Alij adducto supercilio grandia uerba trutinan-
 tes inter mulierculas philosophantur. Et ne parū hoc sit quādā
 facilitate uerborū, imo audacia edisserunt alijs quod ipsi nō in-
 telligunt. Hæc cū ibi ego enarrauissem, miror cur nihil aduer-
 terit ea in se esse scripta, qui tam studiosus unicū meū iuestiga-
 rit erratū. Igitur optime Luca, integre tibi est perspicuū q̄ sit
 Hieronymus hoc Alexandro infelicioꝝ, in quo non Plato, nō

Prologus
 biblicæ,

Vbi tangi-
 tur regula
 sophista &
 uerbosus,

Aristoteles, sed unus errorē depræhendit minorita. Quid mihi
 mansisset integrū, si me ipse expendisset Aristoteles? sed de
 his abū de narratū. Tertia secta Augustiniana est, uerū hippo Augustini
 nensis hic antistes dudū plebē negauit tu nosti Luca, nihil sibi ana secta,
 atq; instituto illi, succlamitās, Egdē siue huic, siue alij ipsi uitā
 professi sunt, nihil attinet, Sup flūū aut foret de singulis singu
 la euoluere, Si designatā tibi plebē coaptas, una est horū cū pri
 mis impietas, si potas me eos tibi probe pingere, ea q̄ Thomā
 fticæ factionis agnouisti, huic sectæ sunt cōia, neq; em̄ est quo
 uel ad modicū differant tam sibi cōmiscuere uiuendi instituta.
 ¶ Quarta familia ea est, quæ a Carmeli monte nomē sustulit, Carmelitæ
 Hæc antiquitatis iure cū tribus audet cōtēdere, nō parū sibi inde
 religionis arrogans. Isti Basilīū magnū, dudū Græciæ lumen
 sui instituti cōsurgunt autorē, Lu, Basilīū, Gregorij Nisēni ep̄i
 germanū? Huic uiro tā pio suam illi uitam donant? Hieronī.
 Donant qdē, sed inique, si em̄ Aurelius Augustinus hanc plebē
 nūq; cōtuitus est, si ne unus qdē in toto erat orbe, hanc uitam
 professus, cū ille Hipponēsi præsideret ecclesiæ, Augustino lō
 ge amplius immunis debet esse Basilīus, nimirū etate multo
 prior, Hiero, Id est quod exclamato, qm̄ falsissime suis institu
 tis ducē affingūt Basilīū. Itaq; sicut in instituti autorem sunt
 impij, ita neq; nobis Luca sunt pij, Eadē em̄ eis cū Franciscanis
 dogmata, codices partim habēt cōes, atq; in popularibus cōtio
 nibus nihil agūt isti setius atq; minoritæ, Vtraq; tñ familia &
 Basilica, & Franciscana populis satis est grata, plus illa quæ Sic tacet, ut
 Thomistica est, causam mihi teneo Luca, ne te grauem, ego nihil nō elo
 noui q; feras grauate quicqd ego nō bonæ opinionis de dñā quatur,
 nra ego euulgauero, Lu, Ego noui, tibi rem cōtine, sint tua ti
 bi, Hiero, Est aliud Thomistarū facinus, quod ne ulli qdē ho
 mini ego pandā, qm̄ exustio piaculū diluit, Lu, bene noui, ne
 fariū id facinus, atq; (ut p̄spicio) impia tota hæc plebs, Hiero,
 Impia? prorsus impijssima, Etem̄ iam olim extremū oēs interi
 tū cōmeruerant, si nō supræmus Iesus p̄pter bonas in illa gre
 ge pecudes, etiā nō bonis pepercisset, Dñs em̄ n̄ emendatiorē
 uitā eorū præstolatus, usq; nūc exitiū sustulit, sed & ego certe
 mihi polliceor, qm̄ bona spes est fore, ut in melius qd refor
 matā plebē aspectem, aut certe ut ablatā e medio, tam eā non
 sentia infensam mihi hostiliter, Lu, Probe pinxisti impietatis
 sectas quatuor, te narrāte didicimus oēs, qm̄ horū uiroꝝ est fa
 cinus, quod ego Ambrosio, atq; tibi Hieronyme nescius op
 pegeram, Cæterū unū est quod nescio, Te narrante audiui
 uniuersū, qua causa nostros codices illi negligent, sed qd, nū
 & horū debet esse impietas, quod in toto Christiano hoc orbe
 uix unus, atq; alter sit, q nos lectione dignetur, Audui dudū

Petrum atq; Paulū contentioſo congressos colloquio, in Ari-
stotelem maledicta congerere, qui eos toto orbi expugnauit.
ſet. Nū & iſti (quos loqueris) monachi id patrarunt iniquita-
tis. Hierony. Patrarūt. Luc. Miror quō monachi in cellis atq;
repagulis cohibiti, id mali diſſeminarint in toto orbe, non ca-
pio, ſi ſciſti edoce. Hieron. Ego narrabo, me audito. Quatuor
iſtæ uiuendi factiones, totū orbem certis ſibi diſpartiuntur li-
mitibus, certis terminis ſibi mundū diſtribuunt. Neq; tam eſt
quiſq; locuples, tā nullus tenuis, ad quem illi nō ingrediatur,
enā ſi extrema oceani ora quis deliteat, habitatorē ipſi eruunt.
Lu. Quid ingreſſi annunciant? Hiero. Ferunt auferunt. Luc.
Explica quod loqueris hieronymē, non capio. Hiero. Ferūt
illi ſua dogmata, auferūt aliena æra. Lu. Aſtutus mihi uideris
hieronymē, Hiero. Ego tibi aſtutus: manifeſtius loquor. Ip-
ſi ingreſſi mendicitatem prædicant, q̄ fuerit felix quiſq; Chri-
ſti cauſa larga manu munus adiecerit, celū eis pollicentes, mu-
liercularū ſcrutantur arcana, aſſerentes ſe nō ſine ſenore, tan-
ta itineris poſſe ſpatia emetiri. Tum demū ſacram edem adēūt,
atq; eo plebem cogunt coire. Tum quiſq; miris modis ſuū ue-
hit inſtitutū, atq; primū ſuæ uitæ adferūt heroas q̄ fuerint illi
uita ſanctiſſimi, q̄ eruditiōe inſignes. Itaq; ſi thomiſta eſt qui
uerbū habet, ita plebē aſtutus aggreditur, hac arte ſtipem au-
cupans. In noīe dñi amen. Ego quidē dilectiſſimi in Chriſto uē-
tam meam iſtā tam ſanctam, ſancto præbeo Dñico, eruditiōe
aūt quam ego uobis huc attulī, non beato Dñico, ſed glorio-
ſiſſimo, inuictiſſimo, ſplendiſſimo, ac inſigniter, inenarrabi-
literq; docto debeo ſancto illi Thomæ de aquinaſ. Igit̄ quod
bono ego exemplo uos præcedo, q̄ oīa mea ppter deū etiam
gaudens reliqui, hoc idem uos moneo facere. Et ſi nō potetiſ
oīa tam pure relinquere ppter deū ſicut ego, bonam partē re-
linquentes ſalui eſſe potetiſ, qm̄ ſi illam mihi donatiſ, ſanctus
Dñicus & ego & oēs fr̄es mei, noctibus, diebusq; cantantes,
pſallentesq; intercedent p uobis, & ſine omni dubietate abſq;
purgatorio euolabitiſ. Sed dicit aliq; ruſticus qui non intelli-
git fr̄as, quō tu iacobita iſta probaſ? Ad quod ego. In præcipio
dixi, qm̄ ſanctitatē uitæ meæ a Dñico habeo, quam huc uobis
ad exemplū aſſero. Eruditiōe aūt, hoc eſt, q̄ ſcio ſcripturas
interpretari, q̄ poſſum probare q̄ dico, ab inuictiſſimo, ſplēdi-
diſſimo, glorioſiſſimoq; habeo beato illo Thoma de Aquina�.
Igitur q̄ queritiſ uoſ ruſtici, quō poſſum pbare q̄ ſine purga-
torio euolabitiſ, ſi me cū caritatē feceritiſ. Eya nūc bene, doctri-
na ſancti Thomæ ponat̄ in mediū. Denudate capita uſa uiri &
uxores meæ, & id ppter duas cauſas, Vna, q̄ cū reuerentia
audiatiſ doctrinam ſancti Thomæ, Altera ut poſſitiſ audire in

Sermo tho-
miſticus.

Aſtutus ue-
rator.

Animū tē-
perato.

telligibiliter, quia multa passia obturant auditu. Eya ergo bñ
nūc, doctrina inuictissimi Thomæ ueniat in mediū. Iste enim
doctor tam gloriosus est, q̄ nec unū in tota ecclesia scio docto
re n, qui possit ei merito cōparari, qm̄ oēs huiusmodi questioēs
de fide de spe, de caritate, de prudentia, de iustitia, de fortitu,
dine, de tēperantia tam expedite ipse soluit, quod nihil supra,
Et de his libris unū magnū librū fabricauit, quem secunda se
cunde noiauit, quem librū oēs docti nouerunt, & ppter mag
nitudinē suam legere nō possunt. Quid dicam mariti & uxo
res meæ? O utinā Hieronymus hūc librū habuisset & Augusti
nus, non tam multos haberent errores. Hic autē liber est ita pfe
cte bonus, sicut etiam oēs alij eius libri, quod nec summus ille
philosophus deus huius mundi Aristoteles unam qdē sententiā
beati Thomæ erroneam iudicat. Ex hoc potestis bene cogno
scere, qm̄ si ille philosophus tam doctus nihil in eo repræhen
dit q̄ rem suam bene sciuit, & q̄ oīa eius sunt ualde bona, pa
tet p̄ locū ab autoritate affirmatiue. Scripsit dudū audiui Au
gustinus quidam episcopus librū contra iudeos & paganos,
Scripsit etiam beatus thomas librū contra errores paganor,
sed nulla est inter illos duos libros cōuenientia. Nam Augu
stini liber non est tam facilis ad intelligendū sicut beatissimi
Thomæ, qui philosophus fuit, & sciuit quō debuit loq̄ ut sim
plices intelligerent eū. Quid em̄ prodest loq̄ bonū latinum, si
nō intelligit q̄ audis, ita quid profuit Augustino illi quod bo
na latinitate suū librū scripsit, qm̄ nullus intelligit. O felix tho
mas, qui ita scripsit q̄ oīs homo eū intelligit. Ecce hodie mul
ti uolunt eleganter loqui, & uolunt discere grece, & ad quem
finem? nunquid nō hic sumus in grecia, aut nūquid btūs tho
mas non potest intelligi, si non scis grece. Ecce ego manifeste
exclamo qm̄ grece nō scio, & eque bñ intelligo Thomā, eque
bñ sum doctor, eque bñ sum theologus. Nunqd hoc mihi inde
uenit qm̄ btīm thomā bñ itelligo. Igit̄ dilectissimi mariti & uxo
res meæ, si scitis legere, nō est op⁹ q̄ ematis multos libros, id
est, aut opa hieronymi, aut Augustini, aut aliorū doctorū. Sed
neq̄ bibliā neq̄ euāgelia opus est emere, solū emite & legite
opa iui filii thomæ, q̄ solus satisfacere pōt p̄ euāgelij & p̄
oib⁹ hieronimis & augustinis & Ciprianis. Si at̄ uos uxores
meæ & mariti nō scitis legere, dico uobis, sic docete pueros ue
stros, ut nihil legāt nisi thomā, aut certe si aliqd pl⁹ uolūt lege
re Vincentiū, Antoninū, Siluestrū legere debēt, quia de omī
materia que potest excogitari isti scripserūt, qm̄ si istos libros
legerint, ex libris Thomæ fient philosophi, ex doctrinali vin
centij fient scholastici, ex Antonino historici, ex Siluestro ca
nonistæ, hoc est iuris periti, & qd̄ ampli⁹ potestis desiderare.

Recte, nōn
potest cuiq̄
cōparari.

Cōtrarium
eius est ue
rissimum.

Audiuit
quia nunq̄
legit.

Theologi
ca ueritas.

Omnigena
eruditio.

Astutusue
pat. caseum

Isti em̄ magna luminaria quæ posuit deus in facie ecclesiæ sue Thomā, Antoninū, Siluestrū & Vincentiū, qui Vincentius hoc habet preuilegiū, q̄ maximū librū cōscripsit q̄ iuuenit, & liber ille uocatur doctrinale Vincentij, Qui liber est bene tam magnus, q̄ est ille maximus caseus quē uidi heri occultatū sub lecto in domo hospitis mei. Sed adhuc uos nescitis q̄ magnus fuit ille caseus, quia eū nō uidistis, dico uobis ille caseus tā fuit magnus, q̄ si nobis daretur, sufficeret nobis ad dimidiū annū in esum oib⁹ nobis, hoc est, quadraginta s̄ribus, & interim q̄ nos uescimur de tali caseo nobis sic dato, semp̄ occurrit nobis eius memoria q̄ dedit, & sic semp̄ rogam⁹ deū p̄ eius sospitate. Ita dico uobis, tā est magnus ille liber Vincentij, illū & alios iam noiātos emere, legere & intelligere deberetis, si uelitis esse docti, hoc est, theologi. Igit̄ dilectissimi i Christo, rogo ut hanc meam admonitiōnē fideliter faciatis, & ubiq̄ doceatis eos qui non sunt hic presentes, & increpate eos dicētes, Vos rustici q̄ diu uultis rustici manere, q̄ nō pergitis ad ecclesiam, ad audiendū bonū uirū dei, q̄ docet quō puerinū possint fieri docti, hoc est, theologi, quia si eos sic admonueritis tūc impletis mā datū dñi, Qui mandauit ut unus cōmonefaceret aliū. Et iā scito te mariti & uxores meæ, q̄ multa adhuc habeo uobis dicere, sed quia post prandiū circuituri sumus, & quia ibi multū tps oportet impendere, ideo nō possum uobis hodie longius predicare. Multi em̄ uestri sūt tam tenaces q̄ aliq̄n tota hora cōpellor apud unam mulierē manere, & nihil possum etiam uerberibus extorq̄re, & ideo quia in illo circuitu multū tps absumo, nō possum hic lōgius stare, sed tñ si uelitis oēs sponte dare q̄n uenio, tūc uelim hic bñ aliqd in ambone manere, & illos libros adhuc semel repetere, ne obliuisceremini, uocant̄ ergo libri, Libri inuictissimi Thomæ, Oia specula Vincētij. Oēs libri Antonini, & oia opa Siluestri mgri sacri palatij. Vñ uers⁹ Thomas inuictus, siluester, Antoninusq̄. Addatur q̄rtus doct⁹ vincētius illis. In quorū libris, fons est sapientiæ doctis. Et si quis nō bene retinuerit quō isti libri uocant̄, post prandiū q̄n circuibō potest iterū libere interrogare, & libētissime dicā. Et hoc obsecro dilectissimi, ut meū sudorē, quā ego hic puīa salute clamans sudauī, misericorditer aliquali benedictiōe detergatis, hoc aut̄ facietis, si plus aliqd solito mihi dederitis, & tunc tanto redibo alacrior, quanto fuero a uobis bñ iocūdatus. Cōmēdo uos in Christo Amen. ¶ Lu. Vñ hæc nosti Hieronymus Hieroni. Nosti rogas Luca. Ecce iam decimū, eandē orationē popularibus cōtioniibus ego medius audiui. Lu. Est thomistis ea præcatio peculiaris, aut cōis oibus? Hiero. Oibus una est. Lu. Parū iam demiror si totus orbis Petrū nesciat, si ignoret

versus tho
mistis,

bone lector
vbi motæ
q̄stionis so
lutio,

Paulum, si Lucas, si Hieronymus, si Augustinus, Christiano
orbi parū sint cogniti, quāquidē uti tu narraſti, totū ſibi orbem
ipſi diſpartiunt, atq; huiusmodi nenijs, neminē nō fallūt, nemi
nem nō perdūt. Sed qd hieronymus frater? & qdē ſi Auguſtinus
ſi Baſilius plebē negarūt, vñ ubi, quō ſumpſere uitæ inſtitutū?
Hieron., Noſti quēdā olim fratricidā uocabulo Caim, q in frēm
irreuerens, primus naturæ temeravit iura, inaudita cæde fratrem
aggreſſus? Lu. Recte noui, Hieron., Huic uiro olim extincto,
hodie ſucceſſit poſteritas, omni etem carnis neceſſitudine huic
uiro iſti attinent. Lu. Quo nā mō bone hieronymus, Hierony.
Quatuor ſiqdē elemētis patri nomen cōſtat, C. A. I. M. Pro
tinus illi ſui pgenitoris uindicātes interitū, ceu boni filij pa
tris ſibi diſpartiunt uocabulū, C. carmelitis obtigit. A. acci
dit Auguſtinianis. I in iacobitarū ſortē abiit, M ceſſit mino
ritis. Atq; ij potiffimi parentis, peiores filij, e patris uita ſua in
ſtituta meditati ſunt. Ille ſiqdē phibetur a diuinis conſpectib⁹
uagus atq; profugus, nullis certis ſtetiffe ſedibus. Id iſti uitæ
ſibi regulā arbitrati, oēm hodie orbem male ſani peragrāt, Lu.
Et qd nū ſemp peragrabunt, Hieron., Minime, & ſi unus ego
id cauerem hieronym⁹. Contigit quod narraſto, Ego multis iā
annis preſſus atq; neglectus, iuſtiſſimā animi iram mente con
tinue nihil facile mali moliturus in plebē, uerū dudū ego ſpe
factus alacrior, dū unus megermanus (Eraſmo eſt uiro uoca
bulū) hiſce probris exemit, Hieronymū quippe e puluere ip
ſe ſuſtulit, promouitq; nō mediocriter. Virū noui, hoc ego in
terim illi debeo. Protinus ut caput ego ſordibus extuli, ceter
uatim affluūt inimica mihi hæc plebs, felicibus meis fortunis
parum candide fauens, emergētē me ſupprimūt, atq; nihil nō
auſi, me ſuffocāt parturientē. Plus mille mortibus digniſſima
ea plebs. Non mea hæc Luca eſt iniuria, eſt & tua, imo cōis eſt
dei. Quare tā hodie chriſtianorū uita corrupta? Vbi fides quā
tu Petre approbaſti, vbi ea uita quam tu Paule ſcripſiſti daris
epiſtolis? Quid frequētibus tuis Auguſtine tractibus pfectū
eſt? Quid tuis Ambroſi literis eſt p̄motū? Quid patrarunt præ
clara tua monumenta candidiſſime Cipriane? Gregori qd tua
pietate acceſſit publicis Chriſtianorū moribus? Plus illi erro
ris diſſeminarūt, plus patrarūt impietatis, q̄ quiſq; uir apoſto
licus uirtutis approbarit. Parū qd luminis toto orbi reliquū
eſt, oēm hoīem occupauit impietas, fraus, furtū, mendatiū, per
iuriū. Et qd oīs impietatis officina tartarus unq̄ habuit mali,
quod non hodie Chriſtiana plebs didicerit, quo putas præce
ptore? quo autore? quo duce? Parco ne me hoc euulganrē inci
piant non amare, Noui inter eos Sardinapales, dudū Eraſciſca
næ familiæ uiri quatuor in uicū qui ſorte eis emungēdus ob

Origo fra
trū mendic
antium?

Eraſmus

maledictio
væ & væ
medicantes

F

**Minorita-
rum facin⁹** tingerat excessere. Quatuor fratres homo plebeius quisq; atq;
rusticanus, suo qdē dignatus est hospitio. Aduentib⁹ mino-
ritis pro consuetudine pergūt obuiam, sua testa inducūt, ponit
mensam, exhibuit cenam plane q; potuit munificentissimam,
mediocribus plumis suos strauit hospites. Mane tenebras rum-
pente diluculo, conuiescentes fratres excitat, euocat ad cele-
brandos psalmos, succlamat iste, dormiunt illi. Homo itaq; ru-
sticanus nisus quicq; plarē extorquere præcū, eo q; & sibi suc-
cessurū feliciter, quicquid illo die contigisset elaborare, facem
parat, cubiculum cautus ingreditur. Protinus ut leniter pressis
plantis cubiculo appropriat, cōtuetur quartū minoritā femel-
lam, fedis pap illis alto sopore quiescere. **Miraculum** homo ru-
maximum, sticus magna dei opera, qui una nocte e masculo feminam fa-
bricari. Clara luce hoiem intuetur diligentius, discit iteq; mu-
lierem transisse in masculum, stupet homo, in minorita summi
dei uirtutem eximiam, neq; quicq; cūctatus diuinam uirtutē,
bonus præco in uicinia euulgauit. Accurrit quisq; ausculta-
rat uirū ehuicinautē insolita, nullus nō appropriat. Tū demū
quisq; minoritas iubet loco digressos ædem sacram inuisere.
Protinus ut pedem tulere loco, e minoritæ progressu, feminā
eū esse homo aduertit, atq; monachi cinctā induujs, femellam
clamitat in monacho latere. Continuo rustica ea plebs, quæ ad
nouum spectaculū prona coiuerat, fugientes infectatur mona-
chos. At illiceleri sibi consulere effugio. Aliud narrabo,
Aliud tho- Par dudū necessitas thomistas duos in uicū eduxerat. Thomā
misticū faci- stæ ergo suis digressi habitaculis, ad non bonæ opinioniste-
nis execrā- minæ declinarunt edicula. Ingressiq; monachi contuent ad
dum, lescentulam, cū muliercula paululū grāduscula, iam neta fila
cōponere, atq; in futuram apparare texturā. Thomei ubi spe-
ctant maritali cutamine uisitata habitacula, dedit delinquendī
audaciam, absens mariti auctoritas. Deniq; nihil non ausi mi-
ris mulierculas dehonestarunt ludibrijs. Permissent igitur pri-
mum non insuauia mutuo colloquia, uaria succedit sermo-
nis materies, serpit interim latēs in pectore flamma. Offert tho-
mista emendicatas alibi opes, atq; non avarus cōmunib⁹ im-
pendit epulis, gaudet adolescentula ad tam munifici hospitis
fortuitū salutaremq; aduentū. Quā thomeus una cū hera splē-
didis iubet cæuis accūbere, concupiscentieq; flammam in fe-
minis nouo hoc alit astu. Exhibet in ea cena quicquid ad tur-
pem uenerem, puellares poterat animos pellicere. Celebrant
non inamena certe conuiuia. Deniq; itur in amplexus, tactus
quoq; & oscula tentant. Nihil ibi nō licuit, ubi utrinq; libidi-
ne saucius languebat animus. Quid moror multis? Thomeus
ille maior, adolescentulam, antiquitatis sibi iure uindicat, hera

iuuiori monacho coniugis præstabat obsequium, bona pace
eam edem ita sibi distribuunt, ut ubi nullus nõ deliquisset, ne
mo patratũ facinus malus præco euulgaret in publicum. Ma
ne, mirum q̃ illi candidi prodeũt, non aliter atq; si cum Ioue
contigisset susurriũ. Euoluitur annus, nascitur iuuenule nõ
ua proles, editum q̃ infantulũ, teneris mater ulnis cõplectitur.
Pergit ad eũ thomistam quem nati infantis patrem ipsa noue
rat, natæq; soboli uitæ depræcatur alimoniam. Thomista nihil
cunctatus, infima se sua ueste excutit, exutamq; tunicam adij
cit matri, quæ prius dissecta infanti in uestem abiit, velit, nõ
lit, natus puellus monachũ induit, thomistæ cingitur exuuijs.
Lu. Nonne paupertatis titulis isti solent gloriari? Hieronymus.
Solent maxime. **Lu.** Et unde id æris thomeo, homini itaq; mē
dico, atq; paupertatẽ tam insigniter professio, quo tam splendi
dam liceret appareret cenam. Hiero. Vnde id æris thomistis?
Variam habent illi artem uenandi opes. Blandis etenim mu
lierculas demulcent alloquijs, atq; tam se se illis præstant can
didos, ut non facile quisquã eam rem deneget, quam illi cepe
rint depræcari. **Lu.** Variam habent artem uenandi opes? Vnam
queso mihi enarrato. Hiero. Dudum dixi Thomeũ quẽdam,
muliercularũ opibus sua tendisse aucupia, dum & caseum astu
tus uenaretur. Num ea series tuis prorsus animis excidit? **Lu.**
Excidit minime. Integre rem teneo. Verum id uelim doceres.
Num unum sit omnibus nummorum aucupium, an uarium?
Hieroni. Iam dixi uarium esse, atq; si quid minus integre cepi
sti, ecce aliam tibi narrabo tragoediam. Duo thomisticæ fa
milix monachi, suas dudum edes excesserant, regnum dei (ne
scio cui) plebi annunciaturi. Thomeus cui tũ ex officio sermo
acciderat, nouo dicendi genere plebem aggreditur, lata voce
sic proloquens. In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis,
Amen. Ego dilectissimi in Christo ueni huc, sed quid puta
tis attuli mecum? Nunquid uacuis ueni? non ueni. Ecce
quot ego saccos attuli, quid putatis in saccis portauis, panes?
non, pisces? carnes? non. Et quid attulit? Attulit magnum
thesaurum, hoc est regnum celorum. Sed potest aliquis aut ali
qua dicere, Quomodo tu iacobita affers regnum celorum in
saccis? sacci tui sunt uacui. Audite mariti & uxores meæ, sac
ci mei sunt uacui, & sunt pleni. Magnum argumentum, sac
camentũ,
magnum hoc sacramentum, in quo duo contraria sunt simul
vera. Quare? quia sacci mei quidem sunt uacui, sicut uos pu
gatis, sed sunt pleni sicut ego scio. Sed dicitis, quid ergo
habes tu Monache in saccis? Habeo in saccis meis lite
ras, in quibus literis est clausum regnum celorum.

Theologi
ca ueritas
Francisci
maronis.

Sermo tho
misticus de
saccis im
plendis.

Magnũ sa
cramentũ.

Primā ra-
tionē docet
quinque ra-
tionibus,

Acutus fil-
logismus,

Miror ex-
pectantē ec-
clesiā eum
non intro-
duxisse,

Canonice
pcedit in
emptiōe,

& hoc docebo breuiter decē rationib⁹. Prima est, quia literē illā continēt potestātē mihi datā, q̄ possum uobis participare merita Christi. Sed dicitis, quō tu potes nobis participare merita Christi? Audite hoc docebo quinque rationib⁹. Prima est, quia Christus p̄ uobis mortuus est, nō p̄ se, & hoc patet p̄ multas figuras, autoritates & ratiōes. Figuræ patēt in antiquo testamēto, q̄n abrahā obrulit filiū suū, q̄ nō p̄meruerat mori, quia ad huc tam fuit simplex q̄ nō cōsiderauit se offerēdū. Patet etiā p̄ autoritates, sicut Petr⁹ & Paulus in ep̄lis suis sepe dicūt, quia Christus mortuus est, iustus p̄ iniustus, & quia tradidit se iudicanti iniuste. Patet p̄ ratiōes, quia omnis rusticus bñ intelligit, quod deus nō potest pati si nō uellet, quia nō potest de⁹ peccare, ergo neq̄ debuit puniri, sed quia pass⁹ est, patet quia hoc nō p̄ suis p̄tis, sed p̄ uestris ptulit, ergo ratio indicat quia Christus non p̄ se sed p̄ uobis mortuus est. Secunda ratio est quia tā multa uulnera sustinuit, p̄ q̄bus unū fuisset satis. Tertia ratio est, quia ego sum sacerdos dispensator dei. Quarta quia sum dñicanus ordinis medicatiū, ad hoc a sanctissimo papa statutus & confirmatus, qui habet potestātē sup̄ oīa merita Christi immediate, ego autē mediate, quia p̄ papā hoc habeo q̄ possum dispensare, merita Christi, Mariæ uirginis & omniū sctōrū, & totius ecclesiæ triūphantis & militantis. O qd est hoc? Magnū nāq̄ est hoc: quia hanc potestātē ego habeo in literis meis quas absconditas habeo in saccis meis, & ideo patet per præmissas q̄ sacci mei sunt uacui & sunt pleni, quia regnū celorū sicut iam audiuitis attuli in saccis. Intellexistis hæc oīa? Dicūt ei, Etiā ait illis, Ideo ego sum sicut scriba doctus i regno celorū, qui profert de thesauro suo noua & uetera. Et cum hoc dixisset accepit saccū & excepit unā magnā līram, cū pōde rosa bulla & rubra sera, & ait magna uoce. Ecce denudate capita uīa, uiri & uxores meæ, aspiciate & uidete. Lu. Optime Hieronyme, liceat obsecro uel parū te interpellare orantem. Miror thomistā id mandasse mulierculis, ut nudis oīno capitibus, atq̄ amotis uelut attollerent obtutus, q̄n Paulus nō semel scripserit, qm̄ mulier uelato debeat capite orare deū. Hieronī, Te miror Luca, nōne dudū audisti, qm̄ paulinas ipsi ep̄las nūq̄ p̄spexerūt? Lu. Parce obsecro ipse peccaui, interim tu beneceptā orationē nihil offensus p̄sequere. Hieronī. Ait ergo. Denudate capita uīa uiri & uxores meæ, aspiciate & uidete sancta sctōrū, hoc est bona oīm bonorū, hoc est regnū celorū quod ego attuli. Sed dicit aliqs aut aliqua. Quanti uis uendere? sicut mercatores p̄cedere in foro, quia sine huiusmodi interrogatiuis raro fit emptio. Bene ergo interrogatis. Quanti uis uendere? Ad quod ego, Scire debetis q̄ sctūs Augustin⁹ sicut du

dum i taberna audiui a quadā muliere, scribit, q̄ regnū celoz
tū ualet quātū habes Ego aut̄ dilectissimi in Christo non sum
tam charus mercator, ego uolo bñ aliqd minus uēdere. Etiam
uos bene scitis q̄ euangeliū docet oīa oportere eū relinquere
qui uelit saluus esse & p̄fectus Christi discipulus, sed quia ego
sum dispensator dei, & interpres euāgelij, adiuuāte me ad hoc
inuitissimo Thomā cū summo illo Aristotele, possum uobis
scū misericorditer agere quia pauperes estis. Quid ergo dabi
tis p̄ regno celoz, aut cui dabitis? Dabitur bonā partē de pin
guioribus oībustuis, sicut docuit Sapiens, & sicut fecit Abel,
& ego p̄mitto uobis p̄ euāgelij, & p̄ bullā istā q̄ cētuplū ac
cipietis & uitā eternā habebitis. Sed cui illā bonā p̄tē dabitis?
hic est magnus nodus. Si dico uobis, timeo q̄ nō bñ docebo, tā
magna est ista q̄stio, uerūt̄ cū auxilio inuitissimi Thomā &
Vincētij & Siluestri & Aluari, ego soluā sicut spero etiā facis
egregie. Si ergo dico q̄ dabitur illis paup̄ib⁹ q̄ currunt ante ia
nuas, nō dico bene, quia illi sunt sepulturatores & iniqui, q̄ nūq̄
ueniūt ad ecclesiā, sed ludūt in plateis & dormiūt cū puellis,
quia mētiūt sepe q̄ habēt infirma crura, & fallūt uos bonos ru
sticos, ideo iuxta doctrinā inuitissimi Thomā nō possum uo
bis cōsulere q̄ illis deris. Quibus dabitur ergo? presbiteris q̄ le
gant p̄ uobis missas, nō possum iuxta doctrinā inuitissimi
Thomā hoc suadere. Vos em̄ scitis bñ, qualr̄ uiuūt hodie pres
biteri, quia habēt ancillas & comedūt laute, & habent pulchra
uestimēta. Si ergo illis aliqd dederitis, tūc adhuc plures accipi
ent uxores, & recipiēt filios, quia tūc scirēt eos pascere, & tūc
comederēt adhuc lauius, & quō tales presbiteri orabūt p̄ uo
bis? Vos em̄ scitis quod nō legūt tūc missam, q̄ uesp̄e sunt in
ebriati, & tū uos estiseos occasio, si facitis eos diuites. Vos em̄
rustici egetis talibus presbiteris q̄ semp̄ orēt p̄ uobis in choro
quia uos semp̄ estis occupati in agro, ideo iuxta doctrinā in
uitissimi Thomā, nō possum uobis santius cōsulere q̄ ut mihi
donetis illā bonā p̄tē. Tūc ego & oēs fr̄es mei, toti⁹ ordinis n̄ri
orabūt p̄ uobis in psalmis, uigilijs, missis, & sic erit impossibi
le q̄ celū & terra pereant, quia fieri nō potest, ut multoz p̄ces
nō exaudiant. Oīa ergo merita Christi, b̄tē ȳginis m̄ris n̄re, sc̄ti
Dñici p̄ris n̄ri, sc̄ti Thomā doctoris n̄ri, & oīm frat̄rū merita p̄
totū mūdū ego habeo in istis l̄ris, q̄ caritatiue uobis p̄cipio, &
tanto q̄s plus & uelotius regnū celoz merebit, quanto pl⁹ de
derit. Sacci aut̄ mei iā uacui sunt, quia regnū celoz iam nō est
in saccis, sed in uobis, ego em̄ cū regno celoz post p̄radiū cir
cuibo, nullus eat i agrū, precipio uobis ex potestate sc̄ti papæ
q̄ istū diem celebretis, & unusq̄sq̄ p̄paret quo regnū celoz
emat, Null⁹ paup̄ debet excusationē afferre, quia ego p̄mitto

Veritas the
ologica,

Hoc nō est
impossibile
sed necesse,

Mendican
res auferen
di sunt.

i. Reg. xxx

Fcs Luth
riani nego
cō.

vobis q̄ anno futuro, horrea uestra erunt pleniora q̄ iā sunt.
Vnusquisq̄ faciat q̄ melius est, cōmēdo uos in Christo Amē.
Lu. Dudū dixi Hieronime, iterū dico, vnde hęc nosti, nū &
tu quaudoc̄ thomeis congressus es, vt hęc tam probe teneas?
Hieroni. Quid nescit hieronym⁹? Hęc atq̄ paria impietatis
genera oculis intuitus sum, & uitam ipsi uiuent? Et quidem si
nobis sit gloria, nil tale vnq̄ patrassē facinoris, non tamen si
ne crimine est aliorū conuere flagitijs, atq̄ non bono silētio
scelēri tulisse suffragium. Quare, mihi si ulla esset dicendi au
toritas, id ab apostolica synodo vnus ego exposcerem, ut om
nino illi nō sint, aut quod certe magis uolo, emēdatiores sint.
Augustinus. Propter bonos quos in illo grege ego noui, &
cum pessimis agendum est mitius. Petr⁹. Armata eos aggre
diamur manu, Expugnem⁹, expungamus. En ego prima acie
paratissimus congredi, militiā instituiam, dñi bella subibo mag
nanimus. Luc. Attendite vobis super uiris istis. Audiui ego
dudū quēdam loquētem, se cum terrę prīncipe magis certare
paratum, q̄ cum vno huius sectę homūculo. Paul⁹. Obsecro
ut liceat mihi pro uobis respondere hodie. Puro em̄ q̄ & ego
spiritum dei habeam. Non armis, nō iure belli ea plebs subij
cienda est, sed arte, sed astu. Solet tum vrbium non firma esse
munitio, cum vnīs animis ciues in idem non coeunt, cum habi
tatores sententijs disparati diuersum a se meditantur. Ea arte
& nobis subijciendus est hostis. Subornemus aut unum, aut
alterum eiusdem factionis & ritus uirum, hunc nobis concia
liemus. Is congressionis statuatur dux & patronus, hic enim
omnem plebis impietatem, omnem eorum astum, omne insti
tutum, recte integreq̄ perspecta habet. Fecit olim simile Isra
heliticę gentis rex Dauid, & cessit feliciter. Amalechitē puerū
defatigatū, atq̄ ab hostibus iam derelictum, ipse sustulit. Hūc
militiæ statuuit ducem, vt pote itineris propositi quoq̄ seu in
stituti eorū scientissimum. Idem attendendum nobis, si tamen
feliciter quis poscat hostem euictum. Petr⁹. Et quem talem ha
bere licebit aut unde euocari poterit, qui id nobis prester. Pla
cet thomeū quempiam in id operis acciri: ut ei delegetur apo
stolicū hoc nostrum negotium? Paulus. Non placet. Noui
ego eam sectam parū nobis fore fidam, sed & ambiciosam eā
scio, qm̄qdē ubi tale quicq̄ thomeus prestitisset, mirū q̄ pal
paret sese, q̄ attolleret cristas, quasi unus ipse aplico choro
quicq̄ prestitisset, quod nō poterat alius qsq̄ prestare. Petr⁹.
Si tale plebē nouisti, placet alij delegetur officium, Augustin⁹.
Est mihi vnus, Martino Luthero est uiro uocabulū in ea ui
uens secta, quę me mentitur autorem. Huic obsecro mei gra
tia id addatur honoris, uiro qui me atq̄ mea, hoc est, Augusti

niana rectis animis complectitur, Ambrosium quoque Hieronymum atque Gregorium integre nouit, hic multo dudum lacrimarum imbri, suae gentis impietatem lachrimatus est. Eruditione inter omnes illas familias, facile princeps. Denique quod hoc est praeclearius, accessit uero illi cum eruditione morum integritas, atque uita prorsus inculcata. Petr^o. Tibi Augustine annuo, Paul^o. Accedo. Iohannes. Integre placet. Iacob^o. Nihil praecor aliud. Mathe^o. Id queso fiat. Marc^o. Sic queso facito. Lucas. Recte narratum est, in sententia eo. Iudas. Vobis coopto. Paulus com fratrum uotis acceptis, sic in contione eloquitur. Tibi quidem Augustine, uti praecat^o es, atque tibi Hieronime coms imponitur legatio. Vos hinc digressi, uirum inuisite. Ecce in nostra orbis urbe Vvittenberga ipse habet sedem. Tu quidem Augustine dialecticus es. Noui quae egeris olim pro nostra fide fidelium Manicheum, Pelagium, Arrium iam reuiuiscere orbi atterens, dum Felicem, Maximinum, Faustum, Iulianum, Donatum, atque consimiles nostrae fidei inimicos, datis tibi tuis dotibus euitceres. Tu autem Hieronime (si sic res poposcerit) omnibus linguis eruditus es insigniter. Tu omnigena eruditione clarus, probe nos uindica, egeris quae in omnem hanc nostram, non secus atque tuam, nimirum quando parata uictoria, tuae tibi gloriae apponet coronideam. Olim tu depressam eleuasti ecclesiam. Tibi scribebat occidens, tibi oriens auscultabat. Nullus unquam tam impie hereseos assertor, qui tua non sit attrit^o industria. Eucisti Rufinum, Iouinianum, Heluidium, Domnionem, Vigilantium atque Hierosolimitanum antistitem Iohannem, aliosque non recte fidei auctores, mirum quae subieceris semper facile. Sentiat & nunc haec nostra necessitas te uirum eruditum, atque patriae felicitatis tutorem. Confortamini in domino & in potentia uirtutis eius. Induite uos armaturam dei, ut possitis stare aduersus insidias diaboli, quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Propterea accipite armaturam dei ut possitis resistere in die malo. Confidimus in domino, quia qui cepit in uobis opus bonum ipse perficiet, sicut est mihi hoc iustum sentire de uobis, eo quod habeam uos in corde meo, & in uinculis meis, & in defensione mea. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini mei Iesu Christi, ut det uobis secundum diuitias gloriae suae corroborari per spiritum eius. Videte quomodo caute ambuletis. Hieronymus igitur atque Aurelius Augustinus, autoritate firmati apostolica, nouam legationem obeunt, atque mira celeritate tanti itineris spatia emensi, designatam ingressi sunt urbem, quiescentique Luthero Hieronymus per soporem loquitur Hieronymus. Martine martine. Martinus. Heus praesto sum, quis me poscit. Hieronymus. appellat.

Ephesi, vi,

Mundi rectores, uide licet mendicantes fratres

Hieronymus Lutherum

Martine, tu me nō nosti; **Martinus,** Et q̄s tu, nulla mihi prorsus tui est noticia. **Hieron.** Martine suspice, Ego Stridonensis tuus hieronymus, cuius tu codices latēter cōclauī retines, cuius libros oib⁹ clam tam scrutaris auidus. **Martinus.** Si tu me⁹ hieronymus, q̄s q̄so is quē tibi habes comitēs? **Hiero.** Hic hipponēsis est antistes Aurelius Augustinus, cuius tu codices integre nosti. **Martinus.** Optimi atq; uere uiri ap̄fici, (si qd depræcari licuit) id q̄so salutaris mihi hic uester sit conuentus, Et qdē si mortē cōmerui, nihil mori metuo. **Hieron.** Equanimis sito **Luther,** qm̄ qdē & si tuis fr̄ibus renitētibus atq; reclamantib⁹, nostros tu codices clam scrutatus es, nō ob id quicq; mali es meritis, præstitisti rem prorsus ap̄fici uiris gratissimā. Nihil ergo pauas optime **Martine,** Sūmi dei atq; btōr̄ Petri & Pauli legatione fungimur ad te uirū cui hic Augustinus eruditionis atq; sc̄t̄imonix attribuit principatū. **Martinus.** En ego loq̄re dñe, quia audit seruus tuus, **Hieron.** Omne celū in tuæ factionis uiros dudū insonuit, atq; in quatuor eas sectas q̄ mēdicitatis priuilegijs gaudere solēt, oīs sc̄tōr̄ chorus dudū exclamauit, deniq; oēs uiri tū euangelici, tū ap̄fici, & quotquot clari autores celo cōfident, eis uiris haud modicū sunt infensi, ob id, q; nefaria horū impietas, oīs bonas literas toto orbi eiecerit, ipsi fecerit, ut ne **Petro** qdēne **Paulo,** ulla sit narrādi autoritas. **Martinus.** Noui qd meres **Hieronime,** nam & ea cōis uobis iniuria, haud quaq; modice meos dudū excruciauit animos. **Hiero.** Nostra igit̄ legatio est huiusmodi, te **Martine** nobis restituere quod abstulerūt illi. **Martinus.** Quo ordine rem attētabo, qm̄ qdē nō ab illis uiris uobis hoc mali solū est, imo totus orbis iam dudū bonas l̄ras abiecit, clarosq; cepit autores tēnere. Rarissimus q̄ppe in tanto hoc hoim est cetu, q; te **Hieronime,** aut certe te **Augustine** lectione dignet̄. Accessitq; id uobis iniurię añ annos iam trecētos. Verū hoc monachorū institutū mūdo natū est, accreuit uobis infelicitas, q̄ qdē añ annos iam trecētos icessit, nescio q̄ poterit facile reuelli. Noui ego, ubi rē attētaro, totū i me, uno agmine succlamaturū orbē, hereseos mihi notam impingeret, mille adhiar mortibus. Habēt quoq; illi bono nūero disputationes scolasticas, atq; sophisticas argumēta, quib⁹ aggregatim me petent illi. Adferent quoq; summi philosophi, sui dei **Aristotelis** codices, quos meis ipsi obijcient traditionib⁹. Habent preterea legū atq; canonū, codicū ingētē cōgeriem, e quibus firmabūt sua, infirmabunt mea. Quorū codicū tanta apud eos autoritas, ut supremi sit criminis, uel modicū ab his, sententia dīterre. Et quō un⁹ ego **Martinus** tantis & hoim & codicū copijs prodibo, homo ingenio modico, l̄ris parū instructus. **Hieron.** Nihil expaueas, ego oēm eruditionē e meis codicibus

Martini
narratio,

Theologi
ca ueritas,

subministrabo paratissimus, Augustin⁹. Et meos ego codices **O**mnes libri
Martine tuos facio, candide ex his affuturus certanti. Scripsi Augustini
dudū ego ep̄s i Pelagianā heresim & multa & fortia, quicqd contra Pela
in eā pestem scripsit Augustin⁹ tecū faciet, tu interim adnīre gianos pro
re ut eos meos tractatus recte teneas. Hierony. Iam dixi, nihil Luthero fa
metuas, hoc em̄ ego habeo legationis ad te ab applica illa syno, ciunt,
do, qm̄ omnis claroz uīroz cōuenus, qui celo iam felices cō
sident, te poscūt rem attētare impaudū. Paratissimus Petrus,
paratissimus Paulus, oēs q̄ celebres illi uīri aplici, Ciprian⁹,
Hylari⁹, Ambrosius, Gregori⁹, parib⁹ uoīs paratissimi sunt,
sua & dicta & scripta tibi congressuro apponere. Te decertate,
illi se insinuabūt. Marti. ' Accepto eqdē quod imponitis, me
tot donās mortibus, quot habiturus hostes. Sed qd? Nū fratres
meos primū ego aggrediar? Hierony. Minime, neq̄ em̄ id ce
deret feliciter. Dura nēpe ea plebs, & q̄ nisi multitudine, subij
cienda non est. Multo tibi foret facilius, totū orbē in tuā age
re sententiā, q̄ pauculos illos homūculos, mutare instituto, tā
ipsi nitūtur suis opiniōib⁹, tam ipsi irrefragabiles suos habēt
autores, ut uel extremū ipsi suppliciū plus sint obire parati
q̄ quicq̄ erroris in suis illi autoribus pacienter agnoscere.
Quapropter non eo ordine res est attētanda. Marti. Quo nā
igitur? Hierony. Primū sit studiū uitā habere integrā, atq̄ ap
probatīs moribus uīrū exprimere aplicū. Tū demū totū orbē Luther⁹ qd
fortiter cōcute. Marti⁹. Quid enūciabo primū? Hieroni, Li annūciariis
bertatē euangelisato Christianæ plebi, eamq̄ omni canonum
onere exime. Clamabisq̄ nouæ præco salutis, qm̄ Christianus
orbis hoīm cōstitutionibus pressus est, atq̄ scolasticis inerudi
toz argumētationib⁹, ad quā eqdē rem nō parū fecere ij uīri,
qui mēditatis institutis uitā habent. Postq̄ em̄ horz tyrānis
orbi illuxit, euāgelica sinceritas hostem accepit infestissimū,
atq̄ Aristotelici, Platonici, p̄ codices repperere patronos. Oīs
quoq̄ euāgelioz atq̄ apostolicoz uīroz, dicendi abijt autori Theologia
ras, Constitutionib⁹ humanis, catholice plebis illaqueant cō, ca ueritas,
scientiæ, Christianis mētibus carnificinæ constructæ sunt. Ce
remonijs plus iudaicis mundus præmitur. Nihil in Christia
nam contionē declamāt hodie, nihil adferūt quod euangelicā
autoritatē habeat, aut quod uīro sit dignū apostolico, cæterū Contiones
(nescio) quibus nenijs euangeliū enūciunt. Euanuere sādudū populares
traditiones apostolicæ, atq̄ quicqd cuiq̄ arrisit, id demū de
ponit in contionē, siue leuiculū id sit, siue ridiculū, cū debeat
Christi ibi atq̄ cōim sctōz annūciari uita, atq̄ sacre ibi Chri
sti doctrinæ tractari, ob id q̄ppe solēnis solet ille credetiū con
uentus celebrari, ut publicis ibi Christianoz morib⁹ cōsulat.
Martini⁹. Ardua certe ea res Hieronymē quam imponis, atq̄

Monachorum
rū codices,

Christiana
uita, vñ sit
formanda,

Aurea sen-
tentia,

Qui sint co-
dices exure-
di,

Leges,

quam non facile donabo effectui, tam totus orbis hisce malis
pressus est, habent quoque hi qui eruditionis apud indoctum uul-
gus meruere opinionem, habent inquam ingentes codicum siluas, qui
bus ipsi nixi subruent quicquid astruxerim ego. Presto est eis
meorum fratrum atque uirorum thomisticae factionis copiosissima co-
dicum supellex, quibus tam hodie nititur orbis, ut nihil sit ho-
die recte euangelicum, quod non his codicibus natum sit. Hieroni-
us. Hos una sententia omnes eijce. Omnesque summarum atque summularum co-
pias Christiano orbe exige, haec quippe sunt quae tot habent carni-
cinas quot paginas. Hoc autem mundus accepit erroris, hoc habet
mali, quam litteras applicas, atque clarorum uirorum uolumina dudum tene-
re cepit. Tu autem Martine nihil cunctatus aggredere, nosque uin-
dicato, Marti. Num omnes omnino expugnabo codices? Hieronimus. Chri-
stiana uita non est somnians, quae thomisticae seu franciscanae fami-
liae quisque commentus est, debet institui, sed e litteris est formanda
applicis. Eijcies ergo istos codices, ut in nouam quandam applica-
fides succrescat infantiam, alioqui difficile foret euangelicam
sinceritatem integram persistere, si non in uniuersum, omnes istos codi-
ces, toto orbi exegeris. Sunt ergo isti, omnino legalium codicum in-
gentes illae copiae. Canonici quoque corporis uolumina omnia, uno
dempto, quod decreti titulo est insigne, in quo sancte atque ca-
tholice Christianis moribus consulit, idque a uiris itegre applicis co-
scriptum, hoc igitur codice delecto, omnes alios eijce. Martine. Quid nar-
ras Hieronime? Ego pauperculus, ego unum hominum id attetaro-
numque faciam. Augustinus. Hieronymi iussis Martine nihil cun-
cteris obsequi. Ego clarissimos quoque, potissimum Germaniae
uiros tibi apponam. Hi auditis tuis opinionibus sauebunt candi-
de, atque non segniter suffragium ferent. Licet quae tibi huiuscemo-
di ingenia litteris conciliare, quae tecum agant. Martine. Felicia certe com-
promittitis. Ecce ego seruus uester. Sed mihi quomodo dicitis Hiero-
nime. Quae nam illorum codicum impietas, qua interitum illi come-
ruerint. Tamen enim reuerentiae olim eis libris contigit, ut penes eum
summam eruditionem opinati simus, quisque his ipsis libris fuisset
locuples, ipse codex suo possessori eruditionis nonnumquam opinio-
nem peperit. Et eos tu mandastolli? Nihil credo cogitauisti re-
cte, quae nam codicum impietas? Hieronimus. Non codicum ulla im-
pietas, sed eorum quae bonis non pene uti soleant, omnino enim legalium
illorum librorum traditio in tyrannidem abiit, atque cum boni codices
summam aequitatem sepe doceant, eo prolapsus est hodie orbis,
ut iusticiae apparatus in arma uertant maliciae. Isque creditur ho-
die eorum librorum esse scientissimus, qui e suprema iusticia, sum-
mam didicerit iniustitiam statuere. Quis iam uel inscientissi-
mus rusticus eos libros superesse uelit, ex quibus didicerit se-
emungi atque tractari tyrannice. Martinus. Idem narras Hiero-

nime, quod cum meis aliquot amiculis dudum ego contuli. Ceterum de sacris patrum sanctionibus, atque de toto hoc uoluminum corpore quod canonicum habemus, miror te idem de disse mandati, nunquid & horum uoluminum, eum legalibus par est impietas? Hieronymus. Ingentes illorum codicum paginae, nihil unquam uoluerunt aliud, nisi euangelio suffragari, neque ob quicquam aliud consuta sunt. Aut enim illae paginae euangeliorum sunt interpretes, aut saluberrimis documentis in perfectionem euangelicam facilem semitam legentibus commo-
monstrare conantur. Ideoque non ob aliud illi uolendi sunt codices, quam ut eis medijs facile apostolicam vitam assequare. Fallor si ad aliud, quid aut faciunt, aut officiant. Media enim sunt quaedam atque consilia ad perfectionem euangelicam assequendam ac conseruandam. Obtemperandumque illorum codicum traditionibus, in quantum literis sunt firmatae apostolicis. Neque enim ullius aut prophetae, aut apostoli est illa congeries, sed mea sunt atque Augustini narrata, aliorumque pontificum sanctiones, quibus nihil conati sumus hominem uincere, imo soluere magis atque in euangelicam libertatem transponere, nihil omnino aliud, clari ecclesiasticique autores, suis uoluerunt traditionibus. Si igitur recte, si docte eos libros discutias, tibi legenti id palam fiet. Martinus. Et quare haec tanta patrum decreta interibunt. Augustinus. Quoniam plus eis hodie accessit fidei, atque literis euangelicis, Apostolicam auctoritatem isti codices superant. Iniquum namque hoc rerum iudicium. E meis literis ibi bona pars congesta est, meis scriptis bona illorum codicum pars constat, nunquam id honoris meis ego literis imprecatus sum, nunquam tam fui impius etiam cum tua adhuc uita uiuerem, indignissima semper mea arbitratus, quae cum ullis diuinae paginae literis debeant committi. Est liber quem de uideo deum olim edidi, in quo ita scriptum reliqui. Nolo auctoritatem meam sequaris, ut ideo putes tibi necesse esse aliquid credere quam a me dicitur. In quo libro & de Ambrosianis literis nihil existimaui aliud faciendum, quam ita de eis scripserim. Non mihi idcirco Ambrosii placent sententiae, quia per illius os potissimum me dominus ab errore liberauit, sed quia hoc ipse dixit, quod loquitur etiam deus. Scripsi dudum aliquot certe libros de trinitate, in quibus sic scriptum est. Noli meis literis, quasi scripturis canonicis inseruire, sed in illis & quod non credebas cum inueneris incunctanter crede, in istis autem quod certum non habebas, nisi certum intellexeris, noli firme retinere. Item in commonitorio illo meo ad Fortunatianum. Non quorumlibet disputationes quamuis catholicorum & laudatorum hominum, uelut scripturas canonicas habere debemus.

G ij

Autoritas
iuris canonici

Capitulum ij

Capitulum xxiii

In prologo
tertius libri

Dist. ix, ca
Noli

ut nobis non liceat salua honorificentia quæ illis debetur, ali
quid in eorū scriptis improbare atq; respuere, si forte inueneri
mus, q̄ aliter senserit q̄ ueritas habet, diuino adiutorio uel ab
alijs intellecta uel a nobis. Talis ego sum in scriptis aliorū, ta
les uolo esse intellectores meorū. Item neq; Cipriani scriptis
id unq̄ honoris attribui. Scripsi olim libros aliquot cōtra Cre
scentiū grāmaticū, in quibus hæc mea sunt. Literas Cipriani,
nō ut canonicas habeo, sed eas ex canonicis cōsidero & quod
in eis diuinæ scripturæ autoritati congruit cū laude eius ac
cipio. quod non cōgruit, cū pace eius respuo. Item cōtra Do
natistas dudū hæc ita exarauī. Quis nescit sanctā scripturā ca
nonicā tam ueteris q̄ noui testamenti, certis suis terminis cō
tineri, eāq; episcoporū oīm literis ita præponi, ut de illa dubi
tari omnino nō liceat. Episcoporū autē līras, quæ post scriptū
canonē & cōfirmatū editæ sunt uel eduntur, per aliorū episco
porū grauiorē autoritatē, doctorūq; prudētiā, si qd in eis a ueri
tate deriuatū est, licet omnino reprehendi. Sed neq; Mediola
nensis antistes Ambrosius, hoc honoris suis literis optarit un
q̄. Scribit si qd ad Hireneū in hæc uerba. Non debeo moleste
ferre, si cū de ap̄licis & ipsiſ euāgelicis dñicisq; uerbis pleriq;
multas quæſtiones, etiā in meis scriptis reperiant, de quo pu
teret disputādū. Scripsi ego olim ad Marcellinū in hæc ŷba.
Ego fateor me ex eorū numero esse conari, qui p̄ficiēdo scri
bunt, & scribendo proficiūt, vnde si aliqd uel icautius uel in
doctius a me positū est, quod nō solū ab alijs qui uidere id
possunt, merito repræhēdatur, uerū etiā a me ip̄so, quia & ego
saltem postea uidere debeo si proficio, nec mirandū, nec do
lendū, sed potius ignoscendū atq; gratulādū, non quia erratū
est, sed quia improbatū est. Nā nimis peruerse seipsum amat,
qui & alios uult errare, ut error suus lateat. Mart. Hieronime
audisti qd Augustin⁹ multo mihi sermone ingeminet. Nū tu
tuis literis quicq; impræcatus es aliud, num eā uoluisti tuis
scriptis autoritatē, quā scripta merentur ap̄lica? Hieronym⁹.
Minime uolui. Scripsi olim ad Theophilū ep̄lam, in qua hæc
mea sunt. Scio me aliter habere ap̄los, aliter reliquos tracta
tores. Illos semp uera dicere, istos in quibusdā ut hoīes aberra
re. Sed neq; Augustin⁹ meis id līris unq̄ attribuit, ut par esset
mihi cū ap̄lo dicendi autoritas, scripsit em̄ olim ad me hic sa
cer antistes in hæc uerba. Ego fateor caritati tuæ, solis eis scrip
turæ libris q̄ iam canonici appellant, hūc timorē honoremq;
deferendū, ut nullū eorū autorē scribendo aliqd errasse firmissi
me credā. Ac si aliqd in eis offendo līris, quod uideatur cōtra
riū ueritati, nihil aliud q̄ uel mendosum esse codicem, uel in
terprætē non allecutū esse quod dictū est, uel me minime in

li. ij. c. xxxij

li. ij. de bap
tismo, c. ij.

dist. ix. ca.
Quis nescit

ep̄la. xlvij.
libro, vij.

Ep̄la, vij.

aduersus ioh
hanē hiero
solimitanū

aduersus ioh
hanē hiero
solimitanū

Ep̄la, xix.

tellexisse non ambigam. Alios aut̄ ita lego, ut quātalibet san-
ctitate doctrinaq; præpolleant, nō ideo uerū putem quia ipsi
ita senserunt, sed quia mihi uel p̄ illos autores canonicos, uel
probabiliratione, quod a uero non abhorreat psuadere po-
tuerūt. Nec te mi frater sentire aliqd̄ aliud existimo, Proffus
inquā non arbitror sic legi tuos libros te uelle, tā p̄ pphetas,
uel ap̄stolos, de quorū scriptis quod omni errore careāt, du-
bitare nefariū est. Marti. Hæc oīa dudū in tuis atq; Augusti-
nianiis codicibus ego perlegerā, tacitūq; cepi mecū mirari co-
gitatibus, neminē in Christiano hoc esse orbe qui uestra dicta
pariter atq; scripta recte apprehēdisset, Augustin⁹. His plane
scriptis palā est mi Martine mihi mentē nunq; tā fuisse iniquā,
ut meis lris plus coaptarim fidei, ac literis euāgelicis. Tu igit̄
Martine errorē restituito, id euulgato palam, plus iusto illis
uoluminibus donatū fidei. Qm̄qdē & licet sacra, licet sint sc̄ta
quæ ingentib⁹ illis codicibus enarrant, talia tñ non sunt, quæ
toto orbi exigant ap̄stos, quæ pphetas eijciant, Martin⁹. Hæc
ergo una & sola est causa, qua illi interibunt codices: Hiero.
Non est sola, Sunt in illis libris plane & sacra & sancta, quæ
fidem certe merent̄ euāgelicā, cōterū iniquissima q̄q; hodie
illis accedere codicibus, q̄bus nihil effectū est aliud, nisi quod
recte credentiū illaquearūt animas, carnificinas non paginas
apposuerunt. Martin⁹. Mira narras Hieronymē. Hieron. Mi-
ra sed uera. Olim gēs illa Hebræa multis obseruationib⁹ atq;
ceremonijs pressa est, uenit unus summus de⁹, soluit quod eā
gentem præmebat, diuersam legē nobis apposuit. Iugū inq;
meū suaue est, & onus meum leue. Afferit hoc meū ōbū ap̄st
Paulus. Vos in libertatē inq; uocati estis fr̄es, tñ ne libertatē
in occasionē detis carn̄is, sed p̄ caritatē seruite inuicē. Itē, State
ergo & nolite iugo seruitutis iterū cōineri. Fert̄ quoq; i actis
ap̄stolis, fuisse aliquot e Pharisæis, qui eos iudeos, q̄ Christo cre-
didissent, cogerent ad oēm mosaicæ legis obseruantiam. Con-
uenerūtq; ap̄stoli & seniores uidere de uerbo hoc. Cū autē fieret
magna cōquisitio, surgens Petrus dixit ad eos. Viri fr̄es, uos
scitis qm̄ ab antiquis diebus in nobis elegit deus, p̄ os meū au-
dire gentes uerbū euāgelij, dans illis sp̄m̄ sc̄m̄ sicut & nobis,
& nihil discreuit inter nos & illos. Nūc ergo qd̄ tētatis deum,
imponere iugū sup̄ ceruicē discipulos, quod neq; nos neq; pa-
tres nostri portare potuimus. Sed p̄ grām dñi n̄ri Iesu Christi
credimus saluari sicut & illi. Igit̄ dum libertati homo autore
Christo restitutus sit, isti codices rursus innectūt hoīem, id ligā-
tes quod soluit Christus. Dent̄q; a Christiana plebe suis ipsi
paginis exigūt, quod ne Moses qdē ab illa gente ausus est exi-
gere. Hoc cecitatis p̄lapsus est hodie orbis, ut minoris sit hodie

Distin. ix.
ca. ego sol⁹

Galath. v.

Capit. xv.

negotij, iudeum extitisse q̄ Christianū. Tanta apud Christiana
nam plebem est ciborū delectus, tot canones penitētiales, in eū
qui uel modicū deliquit, tot dic̄ ar. ꝑ festorū celebritates, ut
nemo nesciat, nemo addubitet nos omni ceremoniarū ritu iu-
deis aut esse pares, aut certe nōnūq̄ prestare. Narrat textus n̄
euangelicus qm̄ summus deus Christus euangelicā adulterā,
sed penitēte una uoce purgarit crimine, Vade inqt̄ iā ampli⁹
noli peccare. Hi codices tot fingūt carnificinas quot habent
paginas. Neq̄ em̄ quicq̄ Christus possit aliud nisi subiectos,
humilesq̄ delinquentis animos, ut suū ipse fateatur errorē, ut
lapsum eloquatur, ut animo statuat ꝑ emendatiorē uitā Chri-
sto rursus conciliatū cōponi, ut eius precetur affluentes, vbe-
resq̄ misericordias. Quisquis ea uia erratū plorat, bene fidat iu-
deo, misericors est, potēs est vnus ille deus noster Iesus. Neq̄
em̄ poterit nō esse facilis ad præstandū miā, qm̄ tuo pctō ille
nihil est Iesus, qm̄ tuo crimine, illius gloriæ nihil decessit. Ecce

**Christiana
consolatio
erga pecca-
tores.**

Adeodatus

Aurelius hic Augustin⁹ cōs nostræ legationis comes deliquit,
& quidē satis grauiter. Non paucis annis Manicheis apposi-
tus Christi fidem expugnauit, vnā quoq̄, vnā nō legitimā e-
qua suscitatus est filius ille Adeodatus, adolescēs stupēdo mi-
rac̄ ingenio. Igit̄ hic sacer antistes Simpliciano atq̄ Ambro-
sio autorib⁹ Christo dedit nomen, Ambrosius sacro lauachro
pctm̄ diluit. Nūqd̄ Augustino enormē exegit canonū portio,
nē? nūqd̄ huiuscemodi carnificina hoīem aggressus est? Absit,
fecit minime. Protinus q̄ppe vt mutatos Augustini perspexit
animos, erratū cōdonauit. Par plane felicitas Theodosio cōti-
git, qui iniqua in Thessalonicos cede grassatus Ambrosio reus
statuitur. Nihil nisi humilē mētē sacer antistes exegit principē.
Itaq̄ qm̄ nihil horū illi codices enarrant, sed miris carnificinis
recte credētū laniant cōscientias, imo in p̄petuas gehēnæ flam-
mas prorsus ipsi precipitant, vna est de omnibus hæc senten-
tia, qm̄ e medio tollendi sunt, Sunt fateor inter iniqua, etiam
canonica, at hæc ueluti obsoleta dudū autoritate exuta sunt.
Reliqua aut̄ quæ fidē non habent euāgelicā in questū abierte.
Non credo me quicq̄ facere inique, si oēm illā codicū conge-
riem sustulero, qui tam nihil habent nōnūq̄ fidei euāgelicæ, ut
etiā cū euangelio nō raro ceu ex diametro cōpugnēt. Quales

**Causa, qua
iura Pōtifi-
cia exuren-
da sunt.**

**fecit hoc Lu-
ther i libel-
lo quē con-
tra suos co-
dicū exusti-
onē scripsit**

cōplures licet ibi inuenire periodos, quos canones ipsi solent
appellare. Tu Martine notatos codices reuoluito, id integre
perspicias, traditos ibi canones, euangelicis literis cōmittito,
mirū q̄ egre cohererunt. Iam ubi id patraſti, oēs oīm summas
summasq̄ summulas ejce, quæ certe prioribus illis codici-
bus nōnūq̄ integre cōstant. Quapropter si illos ablatos oportuit,
neq̄ isti superesse debent, cum oīm impietate inter se isti

consertam habeant atq; cōem. Tū demū oēm Thomæ aquina-
tis philosophiā, ceu ecclesiæ p̄nitiōissimā, s̄m̄is ad̄j̄cito, neq;
id ille feret grauit̄er, qm̄ hoc ille fidei suis nūq; p̄cat̄ est li-
teris, quod hodie accepit. Vincentij aut̄ codices seruare licet,
neq; em̄ n̄ multū habent, quod ad rem efficiat. Antonini ꝑo
quatuor tomos elimina, illis seruatis quibus t̄pa digerit. Sil
uestri magistri Romanæ curiæ opuscula, flammis cōmittito,
indignissima quæ Christianis ferantur manibus. Raymūdi
quoq; decretales atq; summā de casibus eiꝛe. Hugonis bar-
chinonensis Romane ecclesiæ cardinalis tituli s̄t̄e Sabinæ, sū-
mā de casibus, ignibus donato, reliquos eius cōmentarios cum
delectu licet legere. Alberti quoq; cognomento magni librū
in sententias, atq; summā quam nūcupauit theologiæ, despici-
to, cetera ita supersint, ut tamen quisquis illa nō lectitet. Rey-
neri pisani pantheologiā reijce. Durandi quoq; q̄st̄iōes igni-
bus immittito, eis tibi costurus escas. Alani de Rupe maria-
na p̄salteria damnato. Hos atq; pares dominicanæ familiæ
obscuros autores, ecclesiasticis contionibus exige.

Chronicas]
Antonini
seruandas
suadet.

¶ Franciscana familia eos habet, quos eiectos oportuit.
Alexandri de Ales, ingentem illam codicum congeriem eiꝛe
to. Bonauenturæ tomos quos in sententiā libros ipse lo-
cutus est despice, seruatis alijs. Richardi de media uilla an-
gli tomos in sententias in decretum, de ordine iudiciorū exige,
alia tibi seruato. Gerardi odonis quondam generalis ordi-
nis octauusdecimus, libros in sententias, de logica, librum que-
stionum, in libros ethicorū, damnato. Nicolai Lyrani dicta
cum iudicio licet legere. Scotus totus exuratur. Guilhel-
mus Ockam in sententiā atq; cū quotlibetis suis ipse intereat,
cetera reliqua eius supersint. Iohannis de saxo Angli sum-
mam iuris flammis contradito. Iohannis de Erfordia tabu-
la n̄ iuris abiecto cum summa de casibus. Franciscus de pla-
tea totus intercidat cum tractatibus suis de restitutionibus, de
censuris. Francisci de bachone Repertoriū predicantiū &
librū in sententiā reijcto. Petr⁹ de colle intereat cū suo co-
diculo de autoritate consilij, & in sententiā. Eos atq; quot
quot nosti pares autores huius sectæ, prorsus abiecto.

¶ Carmelitarum obscuriores qui ꝑ audaculi sunt isti.
Michael Angrianus Bononiensis, hic prorsus non supersit
cum suis tractatibus, in sententijs, questiones sententiarum,
tabula sententiarum, in Aristotelis ethica. Dictionariū ei⁹,
Quadragesimale illius. Guilhelmi de Camuco dicta cum
delectu licebit legere. Paul⁹ de Perusio, in sentē, & cū suis
quotlibetis intercidat. Nicola⁹ Dorhin Anglus igni donet.

Basilicorū
summates,

Thomas Lombe in sentē, & cōtra lollardos flammis exuratur,
Galter^o dissenus anglus cōtra lollardos, & de scismate adijcō
flammis, Iohannes de alerio in sentē, & in ecclesiasticū omīno
totus intereat, qui olim terti^o decimus generalis fuit ordinis.
Thomas vvaldē anglus in sentē, & in oēs libros Aristotelis,
sed & eius doctrinale, cū suo autore abijciat. His atq; eiusdē
farinæ doctoriolos tu Martine ecclesiasticis bibliothecis eijci
to. Augustinianos ita recensēbis, Egidij de Roma tomos i sen
tentias, Quotlibeta de intellectu possibili, de sapientia diuina
in beatis, de subiecto theologiae, de mēsurā ap̄for, de cognitio
ne angelor, de gradib^o formar, de prędestinatiōe, theōrica de
esse & non esse, de potestate ecclesiastica. Cōpēdiū theologiae,
de renūciatione papę, aduersus corruptorē thomę, in omēs li
bros Aristotelis, his flammis adiectis, cetera licet adserues.
Augustin^o de anchona intereat cū libro de potestate ecclesia
stica, in sentē, & quotlibetis, reliqua cū iudicio legi debent.
Henricus de primaria abijciat in sentē, & cū quotlibetis, atq;
libris in Aristotelē. Gerardus de senis eijciat i primū sentē,
de contractib^o & usuris, de pręscriptionib^o, Pauli veneti co
dices dānato in Aristotelē, summā philosophiæ, Augustini
de Roma tractatus exurito de potestate papę, & in libros ethi
cor, Reliqua licet superesse. Dionisius de burgo sancti se
pulchri in totū Aristotelē abijciat. Sunt etiā aliij aliquot, q; li
cet ueste thomistica, seu franciscanā scabiem nō foueāt, illis tū
scriptis nihil differūt. Quorū primas tenet Iohannes Andreas,
hic totus flammis addat oportet. Iohannes Caldrini auditor
olim Iohannis Andreę cū oibus illis codicū siluis eliminēt,
Antoni^o de butrio Italus, Frānciscus de Zarabellis parauin^o,
Petrus maurocenus Venetus, Nicolaus dīnckelspule, teuto
nicus quondā decus Austrię, Raphael fulgofus placētinus,
Raphael cumanus, Iohannes de imola bononiensis, Paulus
de castro, Florianus vvlpianus, atq; quotquot hisce rebus
sua addixere ingenia, tu una sententiā uniuersos abijcō.
Thomistis aut qm Thomā abstuleris, restitues Hieronymia
nos codices, ut eos tam legant perpetui, atq; Thomā dudū le
ctitarūt, Carmelitis, hoc est, basiliscis, pro adeptis eorū du
cibus Ambrosium restituito. Augustinianis eadē cōmutatio
ne cedat Augustinus, Minoritis attribuito Gregorium,
Hęc ubi gloriosus effecisti, coges & dictis & scriptis, omnem
ætate, oēm sexū ad lras euangelicas atq; aplicas, & ad eas quas
clari autores, ac aplico spū plenissimi posteritati donarunt,
Quales uidere licet Ignatiū, Ciprianū, Lactantiū, Hilariū, Cō
stantinopolitanū episcopū Chriostomū, Leonē illū magnū
uerūq; pontificē, Gregoriū uirū integerrime aplicū, Hieroni

nihil me le
dit, nihil qe
q; aliud cō
merui.

Sana certe
rarum com
mutatio.

miana atq; Augustiniana scripta eis annumerata. Horum eod
dicū lectione illi discant, quis olim ecclesiasticarū rerū status, q
sinceritas, quanta fuerit olim ecclesiastica simplicitas, cuius
hodie neq; extremum quidem est inuenire uestigiū. Posteaq;
em̄ monachorū instituta mundo nata sunt, non parum acce
pit ecclesia mali. Omnem em̄ simplicitatem, sinceritatem, atq;
Christianam libertatem, monachorū uita Christiano orbi eie
cit. Quicquid em̄ ecclesia hodie habet, aut ceremoniarum, aut
oneris, id pene in vniuersum a monachis mutuatum est. Tu
igitur Martine Christi enarrato euangelium, atq; scripturis
apostolicis, hoc est, serijs, grauius, atq; canonicis Christi de
corato ecclesiam, Martinus, Num omnem ecclesiae faciem fa
ctam uelis aliam? Hierony. Non uelim, neq; em̄ id pararet
pacem, sed seditionem. Varius em̄ ecclesiasticarū rerū semper
fuit ritus, atq; quicquid diuinis apostolicisq; dogmatibus nō
esse contrariū, aut certa ratio, aut manifesta docet autoritas, id
prorsus integrum, inculpatūq; persiltat, ne qm̄ Christi euāge
lium fecerimus seditiosum. Ceterum id doceto, parum hisce
ecclesiasticis ritibus innitendū, parumq; fidendū. Neq; em̄ illi
sunt, qui perhennam tibi poterint apparare gloriam, si non
eis obseruationibus mente affaueas, si eam rem non habeas in
uita, in animo, in moribus, cuius illa omnia sunt ceu signa quæ
dam. Martin⁹. Quid optime Hieronyme placet ne, clancu
laria ea nostra criminū confessio, quam nostra hodie nouit ec
clesia. Hieronym⁹. Humanū quidem est institutū, sed sanū,
sed sanctū, modo recte quis eo utatur. Martin⁹. Quæ obsecro
sub id erat temporis confessio, cum tu tuā habitares Bethleem.
Hieronym⁹. De manifestis erratis, eisq; enormibus coram ec
clesia hæc olim fiebat, Mi inuta aut errata, quæq; nulli erāt ho
mini cōperta in suo quisq; corde deo exponebat. Si huius rei
poscis fidem, legito meam ad Oceanū ep̄lam, in qua hæc mea
agnosco. Quis hoc crederet ut Fabiola post mortem secundi
uiri in semet reuerfa saccum indueret, ut errorem publice fate
retur, & tota urbe spectante Romana, ante diem Pascae in ba
silica quondā Laterani staret in ordine penitentium, ep̄isco
po, presbytero & omni populo collachrimatibus, sparsum cri
nem, ora lurida, squalidas manus & sordida colla submitteret.
Item legito Cipriani ep̄lam de lapsis. Cum inquit in minori
iusto tempore, & ἐξομολόγησις fiat inspecta uita eius qui
agit penitētiā, nec ad cōmunicatōnē uenire quis possit, nisi
prius illi ab ep̄scopo & clero manus fuerit imposita, quanto
magis in his grauissimis & extremis delictis caute omnia & mo
derate scdm̄ disciplinam domini obseruare oportet. Itē alibi

Verissima
sententia at
q; theologi
ca veritas,
sed nō Fia
cisci maro
nis.

Confessio
qualis tpe
Hieronimi

tomoi, fo
ix,

Ep̄la, II

H

Ep̄la ad clē **rum.** **Qm̄** uideo facultatē mihi ueniendi ad uos non esse, occurrēdū puto fratribus nostris, ut qui libellos a martyribus acceperūt, si incōmodo aliquo, & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectent præsentiā nr̄am, quin apud presbiterū, uel si presbiter repertus non fuerit, & urgere exitus ceperit, apud diaconū quoq; *ὁμολογίᾳ*, delicti sui facere possint.

De lapsis, Idem in alia ep̄la de adolescentula, quæ qdē occulto crimine sacerdotē dei fefellit, non autē deum, sic loquitur, Impunitum diu non fuit, nec occultū dissimulatæ conscientiaē crimē, Quæ fefellerat hoīem, deum nō fefellit. Viderit quis an minore uel dedecore uel crimine apud homines publicauerit quod admittit, deū tamen iudicem subterfugere & uitare nō poterit. Christus in præceptis suis dicit, Qui confusus me fuerit, confundet eū filius hominis. **Ic̄** Constantinopolitanus Antistes Christi

In eū uersū **Qm̄** iniquitate mea ego, **scatur** illud, Non bona, sed mala dicito ut deleas illa. Si confunderis alicui dicere quia peccasti, dicito ea quotidie in aīa tua. Non dico ut cōfitearis seruo tuo, ut exprobret, dicito deo qui curat ea. Per diem non habuisti tempus, sed iniunctū negotiū & cōfabulatio amicorū, & domestica necessitas & filiorū cura, & mille ceterarū rerū te circūderūt causæ, Quando in lectulū tuū ueneris, ut sopori mēbra concedas, qm̄ nemo tibi molestus est, dicito in corde tuo & in aīa tua. Expendimus diem, & reminiscens p̄s̄orū tuorū effunde lachrimas, & poteris in lectulo tuo postus ea delere. Confessus peccata tua, facito tibi met ipsi rationē, & ora mīam dei, & inuenies requiem. **Martin⁹**, Recte narras Hieronyme. Quid autē de hoc ritu, de his estimas constitutionib⁹, quib⁹ Christiana hodie plebs summo deo obsequitur, de cantionibus loquor, seu contionib⁹ celebrandis, de ieiunijs, de eucharistiaē participatione, seu de consimilib⁹ obseruationib⁹, quas hodie nostra habet ecclesia? Hierony.

De cātionibus, De cantionibus nihil est quod displicet, modo modeste atq; cū grauitate id fiat. Neq; em̄ celestem illam beatorū gloriam, quicq; eque repræsētat, ac concinētū illa celebritas, seu quouis musico plectro, formata euphonia. De popularib⁹ certe contionib⁹ nihil displicet aliud, nisi quod mulierularū nugæ, rebus ibi tam serijs nonnūq; permiscētur. De eucharistiaē cōione, atq; septē alijs ecclesiasticis ritib⁹, patrijs obseruationibus obseruandū est. **Marti.** Obsecro facer Hieronyme, mihi nihil grauatius edicito, inter tot monachorū instituta, qd plus placeat, quod nosti superis plus esse gratū. Hierony.

De cōione **instituta mo** **nachorū ho** **na.** quidē monachorū instituta sacra sunt, si nudos præsriptosq; expendas canones, quos aut **Benedict⁹**, aut **Basilius** suis scrip

tere fratribus, ceteris si interlineares illas annotationes dilu-
dices, nihil apparebit sacrū, parū quod ap̄licis literis conue-
niat, Scripsit hic Augustinus suis dudū fratrib⁹ uitā ap̄licam,
nescio quot hodie acceperit interpretætes, Augustine hæc ne no-
sti: Augusti. Certe Hieronyme, non tot ibi sunt apices, quot
illi paginas assuerunt, miror mea tam intelligi multifariam,
sermo etenim & mediocris & planus faciem præstabat apertis-
simam, Verum quod olim summe placebat, hodie & mihi ip̄i
pene nauseat, displicetq; maxime, facitq; me non parum ad-
dubitare, mea sint illa scripta nec ne. Martin⁹, Optimè pater,
integre ea noui, ceteris id uelim edicas, inter tot monachorū in-
stituta, q̄ hodie nouit mūdus, quod iam plus arrideat, quodq;
iam noueris superis esse gratū: Augusti, Hieronym⁹ obsecro
tibi Martine hoc uerbū eloquatur, Hierony, Tu Augustine
edicito, etenim tibi id depræcatur, Augusti, Inter oia quip
pe monachorū instituta, nullū est hodie sacratius, atq; ap̄licis
magis consonans æloquijs, q̄ id quo uiuunt ij, qui cōis uitæ
nuncupati uocabulo, toto orbi sunt celeberrimi, nouum qdē
propositū ætate ceterū religione prorsus est antiquissimum,
nimirū euangelicis dudū approbatū doctrinis. Nascētis quip
pe ecclesiæ infantiam probe ij uiri secuti sunt, Deniq; si plus
uelis Essei sunt, quos Iosephus uir iude⁹ suis historiæ libris
bonis uehit præconijs, quicquid de ea iudeorū secta uir ille
enarrauit, id demū appositissime horum consonat instituto,
imo & sacer Hieronymus huius mihi legationis comes Eusto-
chio uirgini Egyptios monachos olim suis literis probe pin-
xit, quicquid de cenobitis ibi traditur, id mira rerum conso-
nantia quadrat, atq; ita quadrat, ut pene affirmarim hoc uitæ
genus tunc mundo natum fuisse, atq; non paucis annis in-
tercidisse, quod iam ante annos ferme centum viginti orbi
illuxit, Eorum uirorum uita, ob integram sinceritatem om-
nibus monachorum institutis plus superis est grata. Uita
cette, uita est euangelica, neq; ulli uiro *etiam bene apostoli-*
co est indigna. *Martinus.* Miror te Augustine,
non tuis Augustinianis id attribuisse præconiū, aut certe
miror, cur non Carthusianis, seu Benedictinis id donaueris,
horum enim ample solent esse coronæ, e quibus sanctimo-
niam soliti sumus estimare, Augustinus, Quid ad uitæ
sanctimoniam uel modicum facit, capillitium caluum sit, an
rasum, aut intonsum, quid ad deum spectat, illa aut ista uarie
tate apparata sit tunica, seu hoc aut illo colore discreta sit
uestis, Hæc sunt quæ non raro non parum ueris uirtuti-
bus obstant, si autem quandoq; prosint, satis addubito,

Præconiū
fratrum de
cā uita,

Li. antiqra
xvii. ca. Ve

Sentēt. au
rea,

H ij

**Benedicti-
nenses,** Verū qm̄ is rebus Christianam illi uiri sectantur modestiam,
 reā omnibuseriam arduis monachorū institutis sunt præferē
 di. Post eam uitam, Benedicti institutum uidetur sacratius.
 Hic em̄ ver⁹ monachorū pater, uitā plane meditat⁹ est, nullū
 uiro etiā quātūuis euāgelico indignā. Apposuit subinde re-
 gulam discretionē precipuam, adeo nihil exposcens inhumā-
 num, ut & ipsam regulam abbatis iudicio submiserit. Neq̄
 quoc̄q̄ insanū quid instituto cōmiscuit, quod diuus Asiates mi-
 noritarū ille dux nouo animi ardore aduertitur effecisse, qui
 rem certe aut ridiculam, aut parū euāgelicā suis nōnūq̄ fra-
**Cathusia-
n.** tribus & imposuit & exegit. Post Benedicti institutū, Car-
Regulares, thustianū satis arridet, quod bona parte Benedicti præscriptis
 constat. Tum quidem regulares illi canonici, mediocri uitā
 sunt tolerabiles, hi nempe meis præscriptis uitam habent. Tū
Cruciferi. id uitæ genus, quod crucem sui instituti præfert insigne, & hi
**Præmonstr
tenes,** mei sunt. Post eos, ea placet uita, quam uiuunt hi, qui Nor-
 berto episcopo autore, canonici sunt, qui a ueste dudū præ-
Minoritæ, monstrata, præmonstratenſiū titulo sunt insignes. Et isti mihi
**Guilhelmi
tæ,** attinent. Post quos, Minoritas habeo caros, si modo uitam,
 moresq̄ mutarint. Post eos, Guilhelmitarū hoc professum,
**Ordo trini-
tatis,** quod autore Guilhelmo dudū heremita constat satis placet.
 Tum iam ordo placet trinitatis. Post eos institutū nouorū mili-
**ordo nouo
rū militū,** tum in Portugalia, nouo fidei ardore dudū coeptū contra sa-
 racenos. Post quos ordo Cistellensis. Post eos ordo dño
**Ordo cistel-
lensis,** rū teutonicorū, enatus ab eo ordine, quem Iohanni Baptistæ at-
 tribuunt. Iam nūc Carmelitarū seu Basiliscorū institutū, est
 ordo dñorū admittendū. Tum demū admitti debet institutū Augusti-
**teutonicorū
Ordo Car-
litarum,** nianū. Postremo, ne quid pereat, Thomisticū hoc institutū
 admittas oportet. Martinus. Miror te hoc Thomeorū insti-
 tutū ueluti abiectiuum quid, posthabere bone Augustine, qm̄
 eruditionis ipsi inter omnes uindican arcem, qm̄ sanctimonie
 plenitudinem tam sibi constantissime asserunt. Augustinus.
 Ob id bone Martinus. Thomeos extremo ordine attuli, qm̄ in-
 ter omnia monachorū instituta que mundo nata sunt, nullum
 habuit ecclesia perniciosius, nimirū tumidū, arrogans, seditio-
 sum, glorię appetens, amans contentionis. Accessit plane apo-
 stolice fidei hostis atrocissimus, quando Thomeorū ordo orbi
**Vasili in
stituta Hie-
ronym.** illuxit. Martinus. Tu sacer Hieronyme, quod quesotuum
 erat institutū, passim te sibi hodie vindicant, ij qui cōis uitæ
**Fies cōmu-
nis uitæ,** fratres tibi haud modice sunt accepti. Num tibi quicq̄ cum il-
 lis uiris cōmune? Hieronym⁹. Si cum vllis qui hodie mona-
 chum profitetur, mea debeat uita cōponi, illis uiris rectissime
 debetur. Legisti unq̄ Sulpitij dialogos, quos cum suo ille
 postumiano, atq̄ gallo locutus est. Martinus. Certe legi.

Quisquis hic est dū eorū criminū eū ceperit penitētia, accedie
quidē quēlibet Christi sacerdotē, supplex ibi crimina eloq̄t,
ille accepta confessione tollit qd̄ suū est, gulæ piaculū ipse di-
luit, cū ceteris erratis eū cuius trāsmittit episcopo. Huic ubi
(uel uti primo) p̄ctm̄ ip̄e pdiderit, incestu eū exuit cū reliquis
peccatis eū Romano transmittit Pōtifici, Huic iā nihil est im-
possibile, nullū unq̄tā apponit facinus enorme, qd̄ is nō ter-
gat, qd̄ nō tollat. Si oīm Pōtificū una est ligādī soluēdiq̄ pote-
stas, cur hoc tā singulariter Romano cōtigīt præsuli? Hieron̄,
Mira narras, nil tale unq̄tā audiui. Et qd̄ dicā? Presedit Hiero
Solimitanæ ecclesiæ apl̄s Iacobus absente Petro, obsecro, nū, **Oēs apl̄i po**
quid hic apl̄s suā plebē p̄te aliqua erroris exuit, atq̄ tū demū **restate sunt**
trāsmiserit Antiochiā ad Petrū, ut ille apponeret, qd̄ ipse nō **pares,**
poterat, Marti, Non puto. Hieron̄, Apl̄s Andreas Achaiam
Christo subdidit, quid? credis hūc apl̄m p̄tim exuisse puinciā
erroribus, atq̄ sic Petro oēm plebē ad Romanā urbē destinā-
se? an forte diuisus est Christus? an aliud quicquā Christus po-
tuit Romæ, quod nō potuit idē Alexandria. Idē certe qd̄ Pe-
trus potuit Romæ, potuit & Andreas in pp̄lo Achaiæ. Quic **Oēs episco**
quid Cornelii in Romanā egit plebē, egit eadē autoritate in **pisū pare**
Carthaginēsem Ciprianus. Marti, Recte narras Hieronyme,
verū quale illud est, qd̄ Romanæ sedi, fidei donāt primitias,
atq̄ ob id fortassis maior illius autoritas, qm̄ fidei ibi caput?
Hieron̄, Id prorsus falsissimū. Si fidei primitias a Romana se-
de placuisset dinumerare, multo id rectius Hierosolimitanæ
ecclesiæ debebant, seu Antiochenæ, aut certe Samaritanæ, seu
bonæ parti Greciæ, quē Paulus Christo lucrifecerat, anteq̄ Pe-
tro Romana sedes cōtigisset. Tu igit̄ Martine nihil uerit̄, vir
fortis rem aggredere. Marti, Ego certe bone Hieronyme pa-
ratissim⁹ tuis iussis obsequi, verū Romanū Pōtificē metuo. **Lausap̄fici**
Hieron̄, Quis hodie Romanus iste Pontifex, Marti. Leoni est
huic uocabulū, Hieron̄, Hem, sine, ego noui virū, nihil est qd̄
metuas, vir est cū primis decorus, q̄ auditis tuis op̄inionibus,
fauebit cādide. Is nihil obstitit, nihil aget qd̄ cōtra scripta est
euāgelica. Marti, Tibi qd̄ bone Hieronyme accedo, noui eū
virū esse integre ap̄licū, at bono nūero suos ipse habet satelli-
tes, fr̄es medicātes, n̄ ad qd̄ Pōtificis animū nō flectent? Nouit
ea plebs mira arte deferre Pōtifici. Protinus cū ut Pōtificem
petituri adeunt, rasos denudāt uertices, capita genibus cōpo-
nūt, salutāt submissius, atq̄ incredibili ueneratiōe, deū effingūt
ex hoīe. Tū demū male sanis præcaminib⁹ rem quālibet expo-
stulāt. Ille ut uir sp̄ est optimus, optatis cādide annuit. Igit̄ sa-
cratissime Hieronyme, & licet Pōtifex mihi affauerit, haud q̄q̄
tā sinet illi, Hiero, Dudū dixi nō eos uiros primos corrigēdos

Neque enim (ut dixi) id cederet feliciter. Eo autem ordine subiunges illam plebem, Christianum orbem primum tibi concilia, atque in tuas age opiniones. Hic ubi respicit, pro te in illam plebem diriget aciem. Ille tibi denunciet hostem, Marti. Quia uia obsecro? Hieronimus, Porri sex, clerici, atque quorquor generis sunt patricii, plebei, atque cuiuslibet conditionis hominuli, simul in unum diues & pauper.

Mendicantes quoniam conuertendi sunt, Protinus ubi perspexerint Christianum orbem tibi accessisse, illam autem medicamentum plebem solam in infamiam persistere opinionibus, ridebunt homines, auerfabuntque institutum, neque tamquam inueniet pietate affluens, qui ei plebi alimoniam impartiat, quod dignetur hospitio. Ipsi tamen iam extrema circumfusi necessitate, uelint, nolint, tibi proclamabunt, ipsi si tibi dederint sese. Nihil abnego, tota die concinnabunt dolos, conuertent autem ad uesperam, & famem patient ut canes, & circuibunt ciuitatem. Ipsi enim dispargent ad manducandum, si uero non fuerint saturati, murmurabunt. Fietque quod de ea plebe olim Propheeta uaticinatus est, quoniam sola uexatio dat intellectum auditui, Martini. Sicut in promissione tua conuertant inimici mei retrorsum. In deo laudabo uerbum, in domino laudabo sermonem, non timebo quod faciat michi homo, Miserere mei domine quoniam in te confidit anima mea. Propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinis filiis matris meae. Quoniam zelus domus tuae comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me, Hieronimus, Dominus dabit uerbum euangelisanti uirtute multa. Martine, In deo faciem uerbum, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos. Hieronimus, Id certe fiet, interim tu nihil curet totum orbem concute. Insurgit tibi thomistica factio eam atrocissimum hostem senties. Apparabit ea plebs in te, ferro non calamo, probris execrationibus, maledictis, apud mulierculas te ipsi traducet idque ut tuum nois gloria intereat. Verum in diuersum abibunt haec iniqua thomaeorum conamina, dum enim unis animis conuertunt te uirum eruditum offocare, promouebunt maxime. Neque enim quisque est in toto hoc orbe, qui te magis mundo celebret, ac ea plebs celebratura est. Omnes etiam aetate, omni sexui, dum te Martine cupiunt improbare, approbabunt. Habet enim Rhadinum Placentinum Thomeum hic calamo aliquid sifus tibi indicet bellum, homo ineruditus, sed audaculus sed procax. Tu hominis impudentiam temnito, neque enim suis probris quicquam promouebit, sibi quidem parabit famam, tibi autem gloriam. Quis, quis haec tua impudentia Christi negauit euangelium. Tu adnitere, ut Paulinam, hos est crucis theologia toto orbi bonus praeco annuncies. Talis enim olim erat ecclesia, quae cruce, persecutione, ignominia reddebat gloriosior. Quae quidem finito martyrum tempore, pene optima ac tota sui parte effloruit. Mox pro cruce successit uoluptas, pro penuria, opulencia, pro ignominia, gloria, donec ea quae nunc ecclesia uocat, ipso mundo (ita ut dicam) mundanior, & ipsa carne

Scilicet mendicantibus

carialis facta sit. Neq̄ robustius poteris p̄ te sumere argu-
mētū q̄ quod sine cruce regnat, prorsus nihil pati, oib⁹ aūt
cupit abundare, sicuti his certissimis palam fit triadibus.

Triades.

I.

Triā vrbis Romæ dignitatem tuentur, autoritas Pōtificis, re-
liquiæ sanctorū, & merx indulgentiarū.

II.

Tutū nō esse oib⁹ ire romā tria ut in plimū uetāt, q̄ in solēt re-
portari, deprauata cōsciētia, corrupt⁹ stomach⁹ & loculi uacuis.
Fugienda est Roma, eo q̄ tria maxime cōseruandā, inter,

(III)

ficiat, bonā cōsciētia, religionis zelū, & iusiurandū.

IIII

Triā derident nunc Romani, maiorum exempla, Pontificatū
Petri, & extremum iudiciū.

V

Tribus Roma abūdat, antiquitatibus, uenenis & vastitate.

VI

Triā a Roma exulant, simplicitas, cōtinētia & integritas.

VII

Tres sūt romanorū merces, Christ⁹, sacerdotia, mulieres.

VIII

Triā Romæ grauissime auditu, generale cōciliū, emēdatio sta-
tus ecclesiastici, & q̄ Germani oculos recipiunt.

IX

Triā dolenter ferūt Romanenses, principū Romanorū concor-
diam, populū intelligentiā, & q̄ innotescāt suæ fraudes.

X

Triā maxime in præcio Romæ sunt, uenustas mulierū, equorū
præstantia, & diplomata Pontificis.

XI

Triā odiunt Romanenses, deformes puellas, oculos vacuos,
& Germanū promotū aut potentem.

XII

Triā Romæ maxime sunt in usu, carnis uoluptas, uestium lu-
xuria, & animorum fastus.

XIII

Triā faciūt q̄ romæ ociāt, deambulāt, scortant, & agūt cōuiuia.

XIIII

Triā sunt Romæ pauperū obsonia, olus, cepe & alliū.

XV

Triā ecōtra diuitū, sudor pauperū, usura & spolia christiani po-

XVI

Tres sūt vrbis romæ ciues, Simō, Iudas & ppl⁹ gomorre(puli,

XVII

Triā nūq̄ satis pueniūt romæ, ipsorū pallæ, mēses papales, &

Tribus opus est ei qui Romæ lites habet, (annatē, XVIII

pecunia, literis cōmendatitijs, mendatio.

XIX

Triā omne negotiū romæ pmouēt, mūera, fauor, potētia.

XX

Triā illic unūquēq̄ euehūt, pecunia, audacia, impudētia.

XXI

Triā omnibus suadent ut eant Romam, Romani nominis ad-

XXII

miratio, lucrum, & male uiuendi licentia.

XXIII

Triā poterint Romam in suum atq̄ optimū statū reformare.

Germanorū principū animus serius, populū Christiani impa-

cientia, & præsens Turcarum exercitus.

XXIIII

Triā Germaniam sapere hactenus non permiserunt, principū

ignauia, literarū imperitia, & vulgi superstitio.

XXV

Triā sūt qb⁹ oia subigit roma, uis, astu, & simulata scētitate.

XXVI

Tres sūt romanēliū piscaturæ, p̄ indulgētias, p̄ simulatā expediti-

onē i turcā, & p̄ facultates cōcessas legatis ap̄d barbaros.

XXVII